Jonna Aho ja Hanna Hatanpää

Käpälä käpälässä yhteisellä polulla

Käpälämäen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Opinnäytetyö
Syksy 2015
SeAMK Sosiaali -ja terveysala
Sosionomi (AMK) -tutkinto-ohjelma

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (Amk)

Tekijä: Jonna Aho ja Hanna Hatanpää

Työn nimi: Käpälä käpälässä yhteisellä polulla

Ohjaaja: Minna Zechner

Vuosi: 2015 Sivumäärä: 53 Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyö käsittelee yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman työstämistä ja toteuttamista Ilmajoen kunnan Käpälämäen päiväkodille. Käpälämäen päiväkoti aukesi 2011 ja toiminut siitä asti Ilmajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyön tuloksena syntynyt varhaiskasvatussuunnitelma on kaivattu uudistus, koska päiväkodilla ei ole ollut omaa ohjaavaa suunnitelmaa.

Varhaiskasvatussuunnitelma on tehty yhteistyönä kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti päiväkodin kasvattajien ja perheiden kanssa. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on: mitä päiväkodin kasvattajat, lapset ja heidän vanhempansa toivovat Käpälämäen oman varhaiskasvatussuunnitelman sisältävän? Tutkimusaineisto on kerätty laadullisen tutkimuksen periaattein ja erilaisia luovia menetelmiä hyödyntäen. Kasvattajien näkemyksiä sisältävä aineisto koottiin lukupiirein, lasten sadutuksin ja vanhempien kyselyjen avulla.

Tutkimuksen keskeisimmistä tuloksista syntyi päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma Yhteinen polku. Tuloksissa näkyi, että kasvattajat, lapset ja heidän vanhemmat haluavat lasten hoitopäivän sisältävän samanlaisia asioita, kuten leikkiä, liikuntaa ja ystävyyssuhteita. Yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä nousi suureen arvoon, sillä lapsen asioista halutaan puhua avoimesti. Kasvattajien ja vanhempien kommenteissa korostui, että jokaista lasta tulee huomioida yksilöllisesti. Kokonaisvaltainen turvallisuus nousi myös yhdeksi tärkeimmistä tuloksista.

Yhteinen polku-varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on ohjata kasvattajia toteuttamaan laadukasta varhaiskasvatusta yhdessä sovittujen toimintatapojen ja menetelmien avulla. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa päiväkodin toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Suunnitelman tehtävä on myös toimia uusille työntekijöille apuvälineenä tutustua Käpälämäen päiväkodin tapoihin sekä kasvatustyön toteuttamiseen. Lisäksi suunnitelma antaa lasten vanhemmille tietoa päiväkodin arjesta ja vahvistaa kasvatuskumppanuutta.

Avainsanat: Varhaiskasvatus, Varhaiskasvatussuunnitelma, Kasvatuskumppanuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Jonna Aho and Hanna Hatanpää

Title of thesis: Hand in Hand on a Common Path

Supervisor(s): Minna Zechner

Year: 2015 Number of pages: 53 Number of appendices: 4

This thesis deals with making and implementation of the unit-specific early childhood education plan to Käpälämäki Day Care Unit in the municipality of Ilmajoki. Käpälämäki Day Care Centre opened in 2011 and has operated ever since in accordance with the early childhood education plan of Ilmajoki. The plan as a result of this thesis is a needed reform, because this day care centre has not had its own directional plan.

The early childhood education plan is done in cooperation with the kindergarten educators and the families there in accordance with the principles of educational partnership. The research question of this thesis is: What do the kindergarten educators, children and their parents wish Käpälämäki's own early childhood education plan to contain? The research data was gathered by using different creative methods of the qualitative research. The data from the kindergarten educators was gathered using the study circle method. From the children, the data was collected through story crafting and theme interviews, and from the parents by survey.

Käpälämäki's early childhood education plan, named "A Common Path", was formed using the main results of the research data. The results indicated that the educators, the children and their parents want the day at daycare to contain similar things such as playing, exercising and friendly relations. The cooperation between kindergarten and home appeared to have a huge value because the open talk about children's issues is wanted. As a highlight from the research data from the educators and the parents was that every child should be noticed individually. The overall security became also one of the most important results.

The purpose of A Common Path early childhood education plan is to operate as an instruction manual for the day care centre's staff to guarantee the workmanship and the common mode of operation. The early childhood education plan guides the planning, implementation and appraisal of the kindergarten's operation. The purpose of the plan is also to be as a tool for the new employees to familiarize themselves with the customs and the implementation of the educational work in Käpälämäki Day Care Centre. In addition, the plan provides information to parents about the kindergarten's everyday life, thus strengthening the educational partnership.

Keywords: early childhood education, early childhood education plan, educational partnership

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä 2
Thesis abstract 3
SISÄLTÖ 4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo 5
1 JOHDANTO 6
2 KÄPÄLÄ KÄDESSÄ KÄPÄLÄMÄESSÄ 7
3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT PÄIVÄKOTITOIMINTAAN 9
3.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito 9
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma 10
3.3 Varhaiskasvatusta ja päivähoitoa ohjaa laki 12
4 TUTKIMUSMATKA KÄPÄLÄMÄKEEN 14
4.1 Laadullista tutkimusta luovasti 14
4.2 Kasvattajat asioiden ytimessä lukupiirien avulla 15
4.3 Satumaailman taikaa lapsiryhmissä 18
4.4 Kyselytaloilla tietoa vanhemmilta 21
4.5 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelu 23
5 JÄSENTELEMÄLLÄ AINEISTON YTIMEEN 26
5.1 Analysoinnin perusteet 27
5.2 Kasvattajilta kerätyn aineiston analysointi 27
5.3 Lasten ja heidän vanhempiensa avulla kerätyn aineiston analysointi 29
6 TULOKSENA SYNTYI YHTEINEN POLKU 32
6.1 Syliä ja yksilöllistä huomiointia toiminnan ohella 34
6.2 Aktiivinen ja avoin yhteistyö 36
6.3 Arjen askareet 37
6.4 Leikkiä ja ystäviä tutussa ympäristössä 40
6.5 Kokonaisvaltaisella arvioinnilla kehitykseen 42
7 YHTEENVETO YHTEISESTÄ POLUSTA 43
LÄHTEET 49
LIITTEET 53

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo

Kuva 1. Pupu Pirpana……..20

Kuva 2. Vanhemmilta kerättyä aineistoa kyselytalojen avulla……...22

Kuvio 1. Käpälämäen päiväkodin rakenne sekä eri siivet 8

Kuvio 2. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot.....10

Kuvio 3. Kasvattajien lukupiiriaiheet viidessä lukupiirissä 17

Kuvio 4. Talojen kysymykset.....21

Taulukko 1. Varhaiskasvatusta ohjaavat lait. 12

Taulukko 2. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät ja aineiston määrät 26

Taulukko 3. Kasvattajien aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka 29

Taulukko 4. Lasten aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka. 30

Taulukko 5. Vanhempien aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka 31

Taulukko 6. Kasvattajien näkemyksiin perustuvat tulokset vasun sisällöistä 33

Taulukko 7-8. Vanhempien ja lasten kyselyistä kerätyt tulokset. 33

1 JOHDANTO

> Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen arvoista keskeisin on lapsen ihmisarvo. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 12.)

Teimme opinnäytetyönämme varhaiskasvatussuunnitelman Ilmajoen kunnan Käpälämäen päiväkodille. Käpälämäen päiväkoti on toiminut tähän asti Ilmajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa käyttäen, joten yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma oli ajankohtainen. Varhaiskasvatussuunnitelma, jota kutsutaan arkikielessä ”vasuksi”, kuvaa periaatteita, menetelmiä sekä toimintatapoja, joilla varhaiskasvatusta toteutetaan ja suunnitellaan. Varhaiskasvatussuunnitelma on siis ohjaava dokumentti, jonka avulla kasvattajat toteuttavat johdonmukaista varhaiskasvatusta. (Mikkola & Nivalainen 2010, 13–14.)

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Käpälämäen päiväkodille yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa käy ilmi päiväkodin toimintatavat ja käytännöt. Tutkimuskysymyksemme on, mitä päiväkodin kasvattajat, lapset ja heidän vanhempansa toivovat Käpälämäen oman varhaiskasvatussuunnitelman sisältävän? Työmme pohjautuu valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -oppaaseen, joka ohjaa kasvatuksen sisällöllistä toteuttamista. Opas nostaa kasvatuskumppanuuden tärkeäksi osaksi varhaiskasvatusta. Tästä syystä on tärkeää, että vasun teossa ovat mukana myös vanhemmat ja lapset. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen tarjosi meille tilaisuuden oppia lisää varhaiskasvatuksen pedagogisesta toteuttamisesta. Suunnitelma on tärkeä työväline sosionomi (AMK) tutkinnon omaaville, erityisesti lastentarhanopettajan nimikkeellä toimivalle työntekijälle.

Opinnäytetyö etenee yhteistyökumppanimme esittelystä, työn teoreettisiin lähtökohtiin, jonka jälkeen tutkimusmatka jatkuu tutkimuksessa käytetyn laadullisen tutkimuksen ja sen luovien menetelmien avaamiseen. Menetelmien kerronnan jälkeen siirrymme aineiston analysointiin, josta jatkamme tulosten raportointiin. Lopuksi vielä pohdimme yhteenvedossa keskeisimpiä tutkimustuloksia, opinnäytetyöprosessin eri vaiheita sekä karttunutta sosionomi (AMK) osaamista.

2 KÄPÄLÄ KÄDESSÄ KÄPÄLÄMÄESSÄ

Opinnäytetyön yhteistyökumppanuus syntyi ja sovittiin kesällä 2014 Käpälämäen päiväkodin johtajan Saija Keski-Heikkilän kanssa. Opinnäytetyö suuntautui Käpälämäen päiväkotiin siksi, että toinen tekijöistä työskentelee siellä. Päiväkoti oli entuudestaan tuttu myös toiselle opinnäytetyöntekijälle sosionomi (AMK) -tutkinnon projektiharjoittelun myötä. Käpälämäen päiväkoti on Ilmajoella neljä vuotta toiminut varhaiskasvatusta tuottava yksikkö. Päiväkoti tarjoaa kunnallista kokopäivähoitoa eli päivähoidon tehtävä on yhteistyössä kodin kanssa auttaa vanhempia heidän kasvatustyössään ja tukea lapsen tasapainoista ja yksilöllistä kehitystä.

Kävimme aluksi päiväkodin johtajan luona keskustelemassa meitä kiinnostavista opinnäytetyöaiheista. Yhdessä johtajan kanssa päädyimme ratkaisuun, että teemme Käpälämäen päiväkotiyksiköille oman varhaiskasvatussuunnitelman, koska neljän vuoden toiminnan aikana suunnitelmaa ei ollut vielä laadittu. Varhaiskasvatussuunnitelma on päiväkodille hyvin ajankohtainen, koska Ilmajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa, että kunnan päivähoitoyksiköillä on oltava oma suunnitelma (Varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 3). Suunnitelma tehtiin tilaustyönä, joten kunnalta ei tarvittu erillistä tutkimuslupaa. Liitteeksi on lisätty yhteistyösopimus johtajan kanssa (Liite 1). Tilaustyönä tehty suunnitelma mahdollisti päiväkodin kasvattajille sen, että he saivat viettää lasten kanssa ajan, jonka he olisivat joutuneet käyttämään vasun tekemiseen. Päiväkodin johtajan sekä lastentarhaopettajan kanssa pidettiin aloituspalaveri siitä, kuinka lähdemme keräämään aineistoa tutkimukseen ja mikä on tutkimuskysymys. Tutkimuskysymys on, mitä päiväkodin kasvattajat, lapset ja lasten vanhemmat toivovat Käpälämäen oman varhaiskasvatussuunnitelman sisältävän.

Käpälämäen päiväkoti tarjosi laajan tutkimuskentän varhaiskasvatussuunnitelman toteutukseen, sillä päiväkoti on iso rakennus, jossa toimii päivittäin ammattihenkilöitä sekä lapsia ja heidän vanhempiaan. Käpälämäessä on neljä eri osastoa, joita kutsutaan siiviksi. Päiväkodin rakenne ja eri siivet näkyvät kuviossa yksi (Kuvio 1). Lapsiryhmiä on seitsemän, jotka on jaettu ikäjakauman perusteella näihin eri siipiin. Pienten ryhmissä lapset ovat iältään yhdeksän kuukauden iästä noin kolmeen vuoteen. Vuorohoidolla on käytössään oma siipi, jossa lapset ovat yhdeksästä

kuukaudesta kuuteen ikävuoteen. Loput ryhmät ovat iältään kolmesta viiteen vuoteen paitsi esikoululaiset, joille on oma ryhmä. Varhaiskasvatusta päiväkodissa toteuttaa yhdeksän lastentarhanopettajaa, erityislastentarhanopettaja sekä noin 16 päivähoitajaa. Päiväkodin muuhun henkilökuntaan kuuluvat keittiöhenkilöstö, päiväkotihuoltajat, laitoshuoltajat sekä kiinteistönhoitaja. (Keski-Heikkilä 2015.) Yhteistyökumppanimme esittelyn jälkeen siirrytään teoreettiseen osuuteen, jossa käydään läpi keskeisimmät ja merkittävimmät opinnäytetyötä koskevat käsitteet sekä lainsäädäntö.

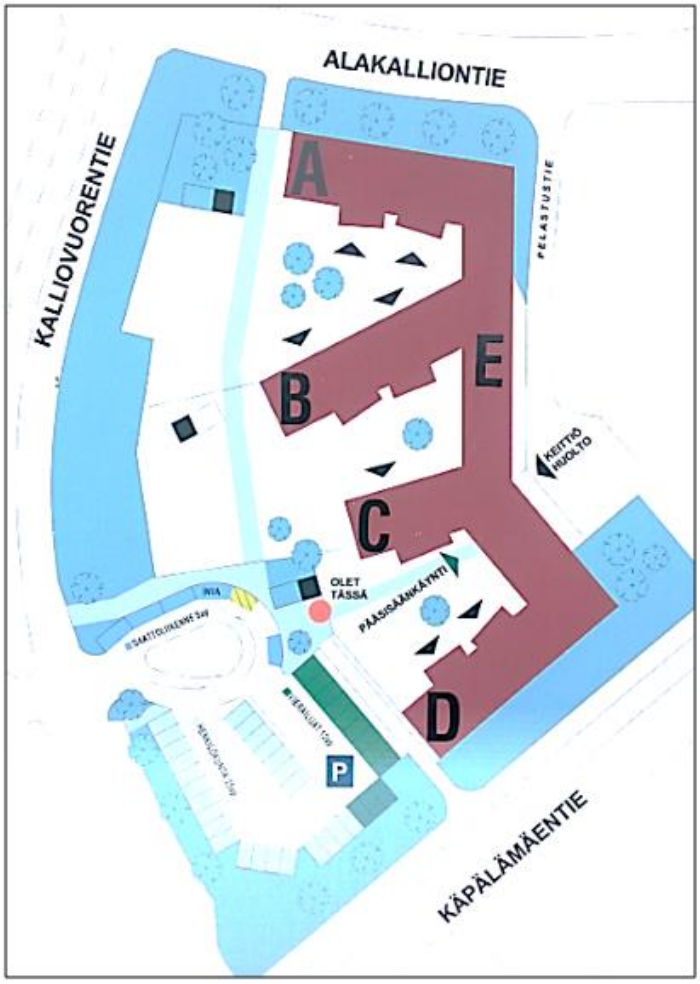

Kuvio 1. Käpälämäen päiväkodin rakenne sekä eri siivet (Käpälämäen päiväkodin infotaulu 2015).

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT PÄIVÄKOTITOIMINTAAN

3.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Varhaiskasvatuskäsitettä on vuosien ajan määritelty useilla eri tavoilla. Varhaiskasvatuksen nähdään liittyvän kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan, jonka avulla vaikutetaan kasvuolosuhteisiin ja edistetään lapsen mahdollisimman suotuisaa kehitystä. (Karilla, Kinos & Virtanen 2001, 13.) Alila ja Kronqvist (2007, 29) myös kertovat, että pienten lasten elämän eri osa-alueilla tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta kutsutaan varhaiskasvatukseksi. Valtakunnallisessa linjauksessa määritellään, että keskeisimmät varhaiskasvatuspalveluiden tarjoajat ovat päiväkoti, perhepäivähoito ja erilaiset järjestöjen palvelut sekä seurakunta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, jota järjestävät koti ja yhteiskunta. Sen tulee olla tavoitteellista sekä suunnitelmallista toimintaa, jossa keskeinen merkitys on lapsen leikillä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen. 2009, 124.) Lapsen vanhemmilla on aina esisijaisesti kasvatusoikeus ja -vastuu. Kotikasvatuksen tukena ovat erilaiset varhaiskasvatuspalvelut. (Julkaisuja 2002, 9.)

Yksi päivähoitoa tarjoava hoitomuoto on päiväkoti, jossa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta. Jatkuvat, turvalliset sekä lämpimät ihmissuhteet ovat päivähoidon ydin. Päivähoidon tulee myös tarjota lapselle kehitystä tukevaa toimintaa sekä hyvän kasvuympäristön. Päivähoidossa kasvattajien tehtävänä on edistää lapsen sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä kehitystä sekä antaa eettistä, uskonnollista, esteettistä ja älyllistä kasvatusta. (Järvinen, ym. 2009, 89, 99.) Alila ja Kronqvist (2007, 29) puolestaan korostavat, että monipuolisella toiminnalla tuetaan lapsen laaja-alaista kehitystä sekä terveyttä. Varhaiskasvatuksella tuetaan lapsen oppimista ja älyllistä kehittymistä sekä mielikuvituksen ja tunne-elämän kehittymistä. Näiden osa-alueiden kautta lapsi oppii oman lähiympäristön merkityksen ja kulttuurin.

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Yhteistyössä Stakesin, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, opetushallituksen sekä Suomen Kuntaliiton ja alan asiantuntijoiden kanssa on laadittu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -opas. Se on valtakunnallinen varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun ohjausväline, joka julkaistiin vuonna 2004. (Vasu-asiakirja, 2014.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 12) – kirjan mukaan Suomen kunnista 91,8 prosentilla oli käytössään tai työn alla kuntatason varhaiskasvatussuunnitelma. Valtakunnallisessa suunnitelmassa kuvataan myös varhaiskasvatuksen arvopohja, joka perustuu lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen sekä kansallisiin säädöksiin ja muihin asiakirjoihin. Lapsen ihmisarvo on lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen keskeisin arvo.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – oppaan (2005) tavoitteena on koko maan varhaiskasvatuksen yhdenvertaistaminen. Oppaan pohjalta tehdään kunnallinen ja yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Vasu-asiakirja 2014.) Edellä mainittujen suunnitelmien pohjalta päiväkodin eri ryhmät voivat koota oman ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmansa. Jokaisella päiväkodin lapsella tulee olla myös oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on laadittu yhdessä kasvattajien sekä lapsen vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.) Kuviossa kaksi näkyy varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot (Kuvio 2). Lakien, asetusten ja linjauksien kautta edetään kohti syvempää varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä.

Kuvio 2. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot (Järvinen ym. 2009).

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta tehty päiväkotiyksikön oma suunnitelma on aina yksityiskohtaisempi asiakirja, kuin kunnan vasu. Yksikön oman suunnitelman laatimisessa on oltava mukana koko kasvatushenkilökunta, koska siinä määritellään päiväkodin yhteiset arvot, toiminta-ajatus sekä päiväkodin arjen kasvatuskäytännöt. Suunnitelmassa tulee ottaa huomioon päiväkodin kasvatus- ja yhteistyökumppanit sekä sisällölliset painotusalueet, kuten liikunta. Lapsen havainnointi, tukeminen ja arviointi ovat myös olennainen osa suunnitelmaa. Koko päiväkodin yhteisen arvopohjan luomiseksi tulee varhaiskasvatussuunnitelman työstämiseen ottaa mukaan lapset sekä heidän vanhempansa. Päiväkotiyksiköiden oman varhaiskasvatussuunnitelman rakenteesta ei ole erillistä ohjetta, vaan se voi olla omanlainen. (Järvinen ym. 2009, 125–126).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 5–6, 31) määrittää kuntakohtaisen vasun sisältöalueet. Kuntakohtainen vasu puolestaan määrittää yksikkökohtaisen vasun sisällön. Järvisen ym. (2009, 126–127) mukaan päiväkotikohtaiset vasut ovat konkreettisia toimintasuunnitelmia, joissa tulee ilmetä seuraavat teemat: Päiväkodin arvot, toiminta-ajatus sekä historia, arjen pedagogiikka, päiväkodin päivän rakenne, päiväkodin lapsi-, kasvatus- ja oppimiskäsitykset, lapsen toiminnan arvioiminen ja päiväkodin sisällölliset orientaatiot painotusalueineen. Kasvatuskumppanuus ja lapsen osallisuus nousevat tärkeänä osana esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa on lapsen vanhempien ja ammattihenkilöstön välistä yhteistyötä, jossa sitoudutaan tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteessa (2005, 31). Kasvatuskumppanuusprosessi alkaa heti siitä kun perhe on yhteydessä päivähoitopaikkaan ja päättyy siihen kun lapsena on aika lähteä päivä hoidosta (Kaskela & Krongvist 2007, 23).

Ilmajoen kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma nostaa puolestaan esiin pedagogisia painotusalueita, kuten pienryhmätoiminnan, jonka tulee näkyä myös yksikön omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Varhaiskasvatussuunnitelma, 2006.) Pienryhmätoiminnalla viitataan suunnitelmalliseen tapaan järjestää lapsiryhmien toimintaa (Raittila 2013, 74). Mikkolan ja Nivalaisen (2010, 31–34) mukaan tämän päivän varhaiskasvatuksessa pyritään suurista ryhmistä siirtymään pienempiin ryhmiin.

Käpälämäen päiväkoti itse nostaa omahoitajuuden ja lapsen osallisuuden tärkeiksi painotusalueiksi (Palaverikeskustelu, 2015). Omahoitajan tehtävä on vastata lapsen pienryhmän arjen sujumisesta sekä lapsen aloituksesta päivähoidossa. Omahoitajakäytäntö auttaa lasta tutustumaan paremmin omahoitajaansa, mikä mahdollistaa turvallisuuden tunteen kokemisen. Valo – oppaan (2015, 18) mukaan lapsen oikeuksien ja osallisuuden toteutuminen on kasvattajan tehtävä. Lapsen osallisuus toteutuu, kun hänet otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Käpälämäen päiväkoti haluaa, että heidän omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille arjen käytännöt erilaisissa päivän tilanteissa, kuten ruokailu, hygienia ja siirtymätilanteet.

3.3 Varhaiskasvatusta ja päivähoitoa ohjaa laki

Varhaiskasvatusta säätelevät erilaiset lait, asetukset sekä sopimukset, joiden tavoitteena on taata laadukas varhaiskasvatustoiminta. Taulukossa yksi näkyy keskeisimmät varhaiskasvatusta ohjaavat lait, määräykset ja sopimukset (Taulukko 1). Päivähoito on osa sosiaalihuoltoa ja se kuuluu osaksi sosiaaliturvaa. (Järvinen ym. 2009, 88–91.) Kuntatason on huomioitava lait ja asetukset järjestäessään ja ohjatessaan varhaiskasvatuspalveluita. Yksikkökohtaisessa päiväkotiyksikössä on huomioitava valtakunnan linjaukset ja toimittava niiden periaatteiden mukaisesti. (Mikkola & Nivalainen 2010, 12.)

Taulukko 1. Varhaiskasvatusta ohjaavat lait (Järvinen ym. 2009).

Varhaiskasvatusta ohjaavat lait, määräykset ja sopimukset
- Lastensuojelulaki (417/2007) - Perusopetuslaki (477/2003) - Sosiaalihuoltolaki (710/1982) - Varhaiskasvatuslaki (2015) - Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi (504/2002) - Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) - Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (608/2005) - Periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (9/2002) - Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet → valtakunnallinen, kuntakohtainen, päiväkotikohtainen, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma(2005) - Yhdityneiden Kansakuntien Lasten Oikeuksien julistus (1989)

Syksyllä 1.8.2015 astui voimaan uuden varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe. Uudistus oli tarpeen, sillä Alilan ja Kronqvistin (2007, 48) mukaan vanhaan päivähoitolakiin on vuosikymmenien aikana tehty useita uudistuksia, koska vanha ei ollut tarpeeksi kattava. Uusi varhaiskasvatuslaki tehtiin vastaamaan tämän päivän tarpeita. Uuden lain tavoitteena on taata kaikille ikäluokille laadukas sekä saatavilla oleva varhaiskasvatus (Varhaiskasvatuslaki 2014). Lain toinen vaihe on tarkoitus valmistella ja päättää hallituskaudella 2015–2018, jolloin varhaiskasvatus määritellään täsmällisesti. (Varhaiskasvatuslaki 2015.)

Uuden varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen ohjaavaksi asiantuntijavirastoksi on määritetty Opetushallitus. Opetushallituksen tehtävänä on muun muassa laatia päivitetty Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – opas. Lain mukaan kuntatason on tehtävä viimeistään elokuussa 2017 oma varhaiskasvatussuunnitelma valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. (Varhaiskasvatuslaki 2015.) Uuden varhaiskasvatuslain mukaan jokaisella päiväkodilla voi olla yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma (Varhaiskasvatuslaki 2014):

> Suunnitelmat voidaan laatia palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisesti ja niissä otetaan huomioon pedagogiset painotukset ja muut varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta merkitykselliset valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita täydentävät seikat. (L 8.5.2015/580.)

4 TUTKIMUSMATKA KÄPÄLÄMÄKEEN

Tässä luvussa syvennytään aluksi tutkimuksessa käytettyihin laadullisiin tutkimusmenetelmiin. Kerromme sitten, mitä menetelmiä käyttäen keräsimme tutkimusaineiston kasvattajilta, lapsilta ja heidän vanhemmiltaan. Muu päiväkodin henkilökunta ei osallistunut tutkimukseen, vaan heidän kanssaan käytiin yleinen keskustelu suunnitelmaan liittyvistä asioista, joihin he vaikuttavat Käpälämäen päiväkodin arjessa. Lopuksi pohdimme tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

4.1 Laadullista tutkimusta luovasti

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jota kutsutaan myös kvalitatiiviseksi tutkimukseksi. Laadullinen tutkimus on myös aina prosessi. Prosessi ei välttämättä etene etukäteen suunnitellusti, vaan ratkaisut voivat muotoutua pikku hiljaa tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2007, 70.) Laadullisessa tutkimuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia tulkinnallisia tutkimusmenetelmiä (Denzin & Lincom 2000, 3). Kvalitatiivinen tutkimus on laaja-alaista tiedonhankintaa todellisissa tilanteissa, joissa tutkija luottaa omiin havaintoihinsa sekä haastatteluihin. Tutkittavan omaa ääntä ja näkökulmia suositaan laadullisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii analysoimaan perusteellisesti tutkittavaa kohdetta. Aineiston hankintaa ohjaa tutkijan kyky rakentaa vahva teoreettinen pohja tutkimukseensa. (Eskola ja Suoranta 2008, 18.)

Eskolan ja Suorannan (2008, 15) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistokeruumenetelmiä voi olla monenlaisia, esimerkiksi haastattelut ja havainnoinnit, sekä tuotettu kuvallinen ja kirjallinen aineisto. Tutkijalla on mahdollisuus tietynlaiseen vapauteen, joka mahdollistaa joustavan tutkimuksen suunnittelun ja toteutuksen. Tutkijalta vaaditaan tutkimuksellista mielikuvitusta ja uskallusta kokeilla uusia menetelmiä. Opinnäytetyön tutkimuskysymykseen kerättiin aineisto laadullisen tutkimuksen luovia menetelmiä käyttäen. Työssä käytettiin useita erilaisia innovatiivisia aineistonkeruumenetelmiä, joista kerrotaan tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

Tutkimukseen käytettiin luovia metodeja aineiston keräämiseksi, koska päiväkodissa on aiemmin saman vuoden aikana jo tehty laaja lomaketutkimus päiväkodin

toiminnan kehittämiseksi. Tutkimukseen osallistuivat päiväkodin kasvattajien lisäksi lapset sekä lasten vanhemmat, koska aineisto haluttiin kerätä asiakaslähtöisellä tavalla. Päiväkodin ympäristö ja lapset olivat myös yksi syy, minkä vuoksi tutkimukseen käytettiin päiväkotimaailmaan sopivia lapsenmieleisiä menetelmiä. Tavoitteena oli saada lasten ajatukset mukaan varhaiskasvatussuunnitelmaan, koska kasvattajat työskentelevät lapsia varten.

Laadullisen aineiston keräämisen jälkeen täytyy aineisto ensin saada sellaiseen muotoon, että sen voi analysoida. Tätä vaihetta kutsutaan litteroinniksi eli haastattelut ja muistiinpanot kirjotetaan puhtaaksi. Litterointia voi tehdä myös valikoidusti keräämällä tutkimuksen raportoinnille tärkeimmät aineistot. (Grönforsin 1985, 145, 156.)

4.2 Kasvattajat asioiden ytimessä lukupiirien avulla

Suomesta puuttuu Materon, Hapulin ja Koskivaaran (2010, 8) mukaan lähes kokonaan lukupiirejä koskeva kirjallisuus, vaikka lukupiirit ovat suosittuja. Ahola (2013, 10, 75) on myös huomannut, että lukupiirit ovat muodissa. Lukupiiri ja yksityinen lukeminen eroavat toisistaan siten, että lukupiireissä lukeminen viedään julkisempaan käsittelyyn ja tilaan (Matero ym. 2010, 7–8). Lukupiiri voidaan Aholan (2013, 85–86, 99) tutkimuksen mukaan jakaa ohjattuihin ja vapaisiin lukupiireihin. Ohjattuja lukupiirejä järjestetään yleensä kerran kuukaudessa järjestävän tahon tiloissa tai julkisissa tiloissa, ja näissä lukupiireissä on yleensä vetäjä. Lukupiiri tarjoaa mahdollisuuden oppimiseen, itsensä tutkiskeluun sekä omien ajatusten ilmaisuun.

Keski-Heikkilä (2015) kertoo, että Käpälämäen päiväkoti otti vuoden 2013 alussa käyttöön lukupiirimenetelmän. Menetelmää käytetään päiväkodissa kerran kuukaudessa pidettävissä iltapalavereissa, joissa käsitellään päiväkodin kasvatustyön kannalta merkittäviä materiaaleja. Tästä syystä aineiston keruussa käytettiin johtajan toivomaa lukupiirimenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin varhaiskasvatussuunnitelmaa varten viidessä lukupiirissä. Neljässä lukupiirissä käytiin läpi Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittämiä sisältöjä, joiden tulee näkyä myös yksikkökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Ensimmäisessä kasvattajien lukupiirissä halusimme avata heille, mitä tulemme tekemään ja miksi tekemämme työ on tärkeä koko päiväkodille. Alustaessamme tulevaa vasua, kysyimme kasvattajilta ideoita ja mielipidettä Käpälämäen päiväkodin oman varhaiskasvatussuunnitelman nimeksi. Meillä oli antaa heille jo valmiiksi keksitty herättelevä persoonallinen ja päiväkotia kuvaava nimi. Painotimme kuitenkin, että nimen tulee olla heidän yhdessä päättämä. Nimiehdotus jätettiin mietintään. Viimeisessä viidennessä lukupiirissä käytimme materiaalina aikaisemmista lukupiireistä kerättyjä aineistoja. Näiden aineistojen pohjalta laadimme luonnoksen tulevasta yksikön varhaiskasvatussuunnitelmasta. Samalla kasvattajat myös päättivät varhaiskasvatussuunnitelman lopullisen nimen.

Johtajalle annoimme vapaat kädet valita lukupiirien materiaalin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja muista ohjaavista asiakirjoista. Tällaiseen ratkaisuun päädyimme, koska varhaiskasvatussuunnitelman täytyy olla sisällöltään yksikön omannäköinen. Päätimme yhdessä päiväkodin johtajan kanssa, että hän toimii lukupiirien vetäjänä. Tämä oli looginen ratkaisu, sillä hän on toiminut vetäjänä päiväkodin aikaisemmissa lukupiireissä. Hänen tapansa ohjata lukupiirejä sekä sitouttaa ja motivoida kasvattajat ammatilliseen keskusteluun, oli jo entuudestaan tuttu henkilökunnalle. Tuttu ohjaustapa helpotti myös lukupiirien sujuvaa toteutusta ja etenemistä.

Lukupiiriryhmä voi muodostua kahdesta ihmisestä tai isommasta joukosta, mutta osallistujajoukko alkaa kärsiä, jos jäseniä on enemmän kuin kymmenen (Matero ym. 2010, 7–8). Omien mielipiteiden perusteleminen ja esittäminen ryhmälle, ei välttämättä ole kuitenkaan helppoa, vaikka piiri koostuisi tutuista ihmisistä (Ahola 2013, 75). Käpälämäen päiväkodin kasvatushenkilökuntaa on niin paljon, että lukupiirin onnistumisen kannalta oli tärkeää, että kasvattajat jaettiin pienempiin ryhmiin. Lukupiiriä varten kasvattajat jaettiin kuuden tai seitsemän henkilön ryhmiin, joita oli yhteensä neljä. Ryhmiin oli sekoitettu kaikista lapsiryhmistä hoitajia ja lastentarhanopettajia, jotta saataisiin monipuolisesti kaikenlaisia ajatuksia kasvatustyöstä. Lukupiirien aluksi kokoonnuimme aina kaikki yhteiseen alkuhetkeen. Johtaja oli ennakkoon antanut jokaiselle ryhmälle luettavaksi eri lukumateriaalit, jotka näkyvät kuviossa kolme (Kuvio 3). Lukupiiriohjeistuksen jälkeen ryhmät sijoitettiin

omiin rauhallisiin tiloihin päiväkodissa keskustelemaan, kertomaan ja kirjaamaan omia mielipiteitään.

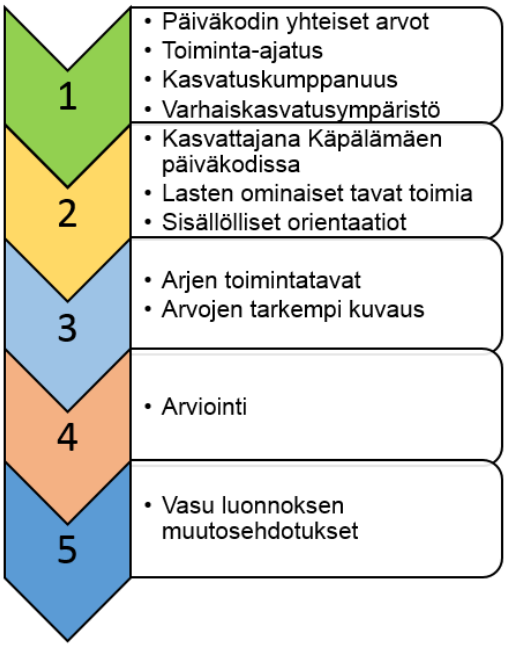

Kuvio 3. Kasvattajien lukupiiriaiheet viidessä lukupiirissä.

Lukupiirien ajan kiersimme havainnoimassa ryhmien toimintaa. Keräsimme tietoa ryhmien toimivuudesta ja esille nousseista asioista kirjaamalla havainnot muistiin. Arvioimme ryhmien toimivuutta havainnoilla jokaisen ryhmän yhteistyötä sekä hierarkiaa eli minkälaisen roolin kasvattajat ottivat ryhmässään. Kiinnitimme huomiota myös seikkoihin, jotka toistuivat eri ryhmien keskusteluissa. Lukupiireissä yhteinen keskustelu on olennainen osa toimintaa (Ahola 2013, 75, 84).

Lukupiirien lopuksi kaikki kokoontuivat keskustelemaan lukupiirimateriaalien aiheista ja tavoista, joilla he toteuttavat työtä päiväkodissa. Painotimme, että yhteisessä keskustelussa on tuotava esiin kaikki mielipiteet ja ajatukset, jotta lukupiirien tuloksista saadaan esiin kasvattajien yhteinen linja. Loppukeskustelussa kaikkien puheenvuorot nauhoitettiin ja nauhoitukset litteroitiin myöhempää analysointia varten. Tukemassa nauhoittamaamme aineistoa olivat jokaisen ryhmän sihteerin kirjaamat muistiinpanot lukupiiriryhmän ajatuksista.

4.3 Satumaailman taikaa lapsiryhmissä

Suomalainen Liisa Karlsson on toteuttanut Satukeikka – projektin avulla Sadutus metodin (Järvinen ym. 2009, 178). Karlsson (2003, 44) itse kertoo sadutuksen olevan lasten kanssa hyödynnettävä menetelmä, jota voivat käyttää niin kasvattajat kuin vanhemmat. Sadutus on muodostunut varhaiskasvatuksen ammattilaisille tärkeäksi työvälineeksi, jonka avulla työhön saadaan uusia ideoita ja oivalluksia (Karlsson 2014, 227). Aloittaessaan saduttamisen kasvattaja kehottaa lasta kertomaan sadun ja kirjoittaa sen ylös, koska suurin osa lapsista ei itse osaa vielä kirjoittaa. Sadutuksessa ei saa johdatella tai kysyä kysymyksiä lapselta. Lopuksi kasvattaja lukee kertomuksen lapselle ääneen, jotta hän voi halutessaan vielä muuttaa kertomaansa asiaa haluamallaan tavalla. Näin satu pysyy aitona lapsen kertomana. (Karlsson 2003, 44–45.)

Sadutus ei vaadi, että lapsi olisi entuudestaan tuttu. Saduttamalla aikuinen tutustuu helposti ja nopeasti henkilökohtaisella tasolla lapseen. On tärkeää, että aikuinen välittää lapselle viestin arvostuksesta hänen mielipiteisiinsä ja ajatuksiinsa. Sadutusta voi tehdä missä ja milloin vain. Aikuisella tulee olla kiinnostusta ja halua kuunnella lasta, mitä lapsi haluaa omilla kertomuksillaan viestittää. (Karlsson 2003, 44–45.)

Kasvattajien lukupiireissä keskusteltiin lapsen osallisuudesta. Päiväkodin suunnitelmaan haluttiin saada myös lasten oma ääni kuuluviin. Tutkimuksen mukaan sadutusmetodi on luonteva tapa hypätä lasten maailmaan ja antaa näin tilaa lasten ajatuksille (Karlsson 2014, 226). Tästä syystä tutkimuksemme aineistonkeruun kannalta sadutusmenetelmä tuntui luontevalta sen vuoksi, että lapsi saa kertoa hänelle ominaisella tavalla, millainen on hänen päiväkotinsa. Toteutimme sadutuksen valmiiksi laatimamme sadutuspohjan avulla, johon lapsi sai ensin piirtää oman päiväkotinsa, jonka jälkeen kasvattaja kirjoitti lapsen kertoman sadun. Sadutuspohja on työmme liitteenä (Liite 2.).

Sadutustilanteessa pyritään antamaan puheenvuoro lapselle (Karlsson 2003, 45). Haasteena on, että aikuinen uskaltaa hypätä lapsen mielikuvituksen vietäväksi sadutuksen ajaksi. Aikuisen tulee ottaa vastaan lapsen sanoma sellaisenaan. (Karlsson 2014, 87.) Lapsi saa itse päättää, mitä hän haluaa aikuiselle kertoa

(Karlsson 2003, 44–45). Annoimme Käpälämäen päiväkodin kasvattajille tehtävän toteuttaa sadutus kussakin lapsiryhmässä. Keräsimme myöhemmin sadutusmateriaalit litterointia varten. Kirjoitimme puhtaaksi lasten sadutukset, joiden pohjalta saimme tietää, miten lapsi näkee ja kokee päiväkodin. Tutkimuksen kannalta tärkein oli sadutus -menetelmän avulla kerätty materiaali. Piirustukset olivat tukemassa ja herättelemässä lasten ajatuksia satuihin. Näin ollen me emme analysoineet piirustuksia, koska sadutuksen avulla keräsimme oleellisimmat tiedot.

Keräsimme tietoa lapsilta myös draamallisia menetelmiä käyttäen. Loimme hahmon nimeltä Pupu Pirpana, jonka tarkoitus oli teemahaastattelua käyttäen kerätä lapsiryhmiltä lisää tutkimusaineistoa sadutuksen tueksi. Teemahaastattelu on haastattelutapa, jolla kerätään aineistoa laadulliseen tutkimukseen. Ideana haastattelulla on, että yksinkertaisesti kysytään, mitä haastateltava ajattelee jostakin aiheesta. Tutkija tekee aloitteen keskustelulle ja keskustelu etenee usein tutkijan ehdoilla. Tutkija pyrkii kuitenkin vuorovaikutuksessa selvittämään haastateltavilta tutkimuksen kannalta oleellisimmat asiat. (Eskola & Vastamäki 2010, 26.)

Teemahaastattelu voidaan tehdä myös ryhmäkeskusteluna. Ryhmäkeskusteluissa keskustelu ei jää pelkästään haastateltavan ja haastattelijan väliseksi vuorovaikutukseksi, vaan ryhmässä jäsenet alkavat keskustelemaan myös keskenään vallitsevista aiheista. Ryhmäkeskustelu mahdollistaa haastattelijan kuulla, nähdä sekä eritellä asioita, jotka eivät ole yksilöhaastatteluissa mahdollisia. Epäselviksi jääneistä asioista haastattelija voi esittää tarkentavia lisäkysymyksiä ryhmässä. Aineiston tulkinnassa tulee ottaa huomioon, onko kyseessä yksilöhaastattelu vai ryhmäkeskustelu, sillä nämä tuottavat erilaista tietoa. (Alasuutari 2011, 152–153.)

Päiväkodin johtaja esitti lasten toiseksi aineistonkeruumenetelmäksi käsinukkea, jota hyödyntäen lapsilta saataisiin paremmin esille päiväkodin arjen sisältöjä heidän näkökulmistaan. Päädyimme kuitenkin luomaan oman satuhahmon käsinuken sijaan, koska se tuntui innostavammalta toteutustavalta. Päätökseen vaikutti myös se, että olimme entuudestaan tuttuja lapsille. Koimme, että tämä olisi saattanut vaikuttaa heidän keskittymiskykyynsä ja aiheuttaa siten tiedonsaannin vähyyttä. Havaintojemme mukaan se, että hahmo ei ollut lapsille entuudestaan tuttu vaikutti siihen, että lapset heittäytyivät mukaan tarinaan ja halusivat kertoa hahmolle aidosti päiväkodistaan.

Pupu Pirpanan tarkoituksena oli mennä päiväkotiin tutkimaan ja tarkkailemaan lasten arkea. Kuvassa yksi näkyy luomamme Pupu Pirpana (Kuva 1). Annoimme hahmon avulla lapsille käsityksen, että Pupu ei tiedä, mikä päiväkoti on tai mitä siellä tehdään. Teemahaastattelumenetelmää käyttäen hahmo kävi jokaisessa lapsiryhmässä keskustelemassa ennalta sovituista asioista. Vaikka suunnittelimme kysymyksiä etukäteen, tarkoitus oli heittäytyä lapsien kertomuksiin mukaan ja saada näin tietoa olennaisista asioista.

Kuva 1. Pupu Pirpana. (Kuva Jonna Aho)

Pupu Pirpana kokosi lapset yhteen piiriin, jotta teemahaastattelua käyttäen mahdollistaisimme ryhmäkeskustelutilanteen. Pupun vierailu kesti noin 10–15 minuuttia, jonka ajan lapset jaksoivat keskittyä täysillä itse asiaan. Pupu Pirpana muun muassa ihmetteli, mitä päiväkodissa tehdään, keitä ihmiset päiväkodissa ovat ja, mitä aikuiset tekevät lasten kanssa. Toinen tutkijoista toimi havainnoijana, joka kirjoitti ylös lasten eleitä, sanomisia ja yleistä kuvausta tilanteen toimivuudesta. Nauhoitimme ryhmäkeskustelut myöhempää litterointia varten ja havainnot olivat tukemassa nauhoituksia. Saimme noin tunnin mittaisen nauhoituksen lapsiryhmissä vierailusta.

Lähetimme lasten koteihin alustuskirjeen, jossa kerrottiin tulevasta opinnäytetyöprojektista (Liite 3). Kirjeessä perheille kerrottiin, että päiväkotiin tullaan tekemään lähiaikoina oma varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelman toteutukseen pyysimme niin lasten kuin vanhempienkin apua, jotta suunnitelmasta tulisi koko päiväkodin yhteinen tuotos. Kirjeessä informoitiin, että lapsilta tullaan keräämään tietoa Pupu Pirpanan ja piirustusten avulla.

4.4 Kyselytaloilla tietoa vanhemmilta

Keräsimme vanhemmilta aineistoa varhaiskasvatussuunnitelmaan kyselylomake-tutkimuksen avulla. Tutkimusaineiston keräystapana kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista (Valli 2010, 103). Toteutimme muiden tutkimustapojemme mukaisesti kyselylomakkeen vanhemmille luovuutta käyttäen. Teimme kartongista seitsemän värillistä taloa ja kirjoitimme jokaiseen yhden kysymyksen. Kysymysten avulla halusimme saada tietoa vanhempien toiveista ja ajatuksista päiväkodin toimintaan.

Osa kysymyksistä oli laadullisen tutkimuksen tapaan avoimia kysymyksiä ja osa kysymyksistä oli muotoiltu siten, että vanhemman tarvitsi vetää viivan mieleiseensä vaihtoehtoon. Vallin (2010, 103) mukaan tutkimuksen onnistumiselle perustan luo kysymyksien huolellinen muotoilu ja tekeminen. Suunnitellessamme kysymyksiä mietimme tarkkaan, millä tavoin asettelemme kysymysmuodot, jotta vanhemmat ymmärtävät, mihin haluamme saada heidän näkemykset ja ajatukset. Kuviossa neljä (Kuvio 4) on laaditut seitsemän kysymystä.

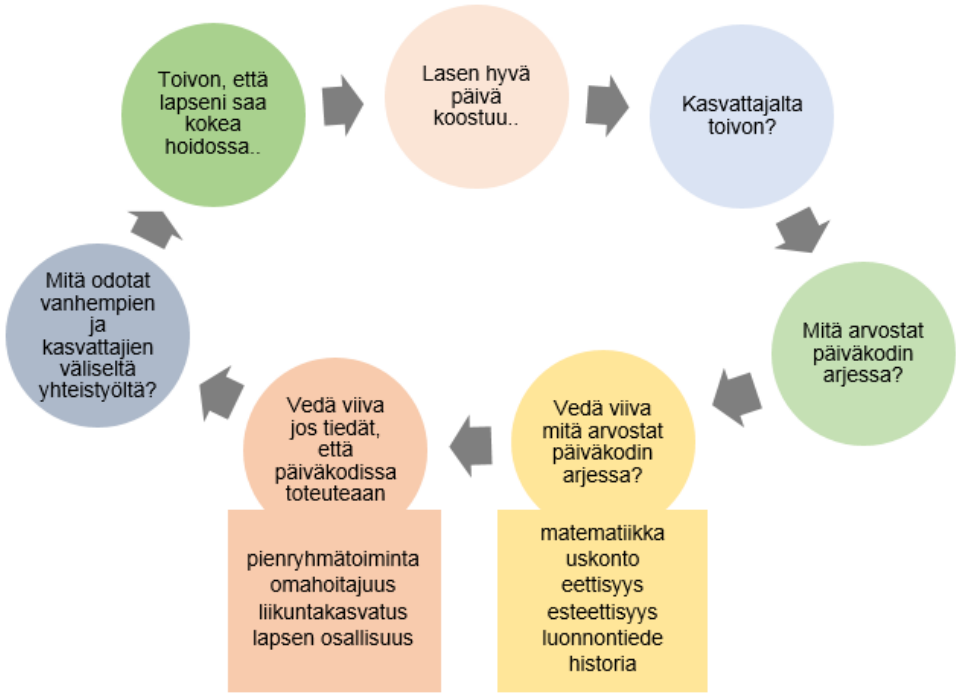

Kuvio 4. Talojen kysymykset.

Ennen kuin laitoimme kyselytalot päiväkodin seinille vanhempien nähtäville, olimme lähettämissämme alustuskirjeissä kertoneet, kuinka he voivat omalla toiminnallaan auttaa tiedonkeruussa. Aloituskirjeen tarkoitus oli saada luotua luottamuksellinen yhteys vanhempiin, jossa myös osoitettiin kyselyn mielekkyys ja tärkeys lapsen laadukkaan varhaiskasvatuksen takaamiseksi. Alustuskirjeen avulla vanhemmat pystyivät valmistautumaan tuleviin kysymyksiin jo etukäteen ajatustasolla. Kuvassa kaksi näkee, miten keräsimme aineistoa vanhemmilta (Kuva 2).

Kuva 2. Vanhemmilta kerättyä aineistoa kyselytalojen avulla. (Kuva Hanna Hatanpää)

Kyselytalot olivat viikon kerrallaan kunkin lapsiryhmän eteisen seinällä vanhempien nähtävillä ja vastattavissa. Viikon vastausajan jälkeen kyselytalot kiersivät niin, että joka viikko ryhmien eteisessä oli uusi kyselytalo vastattavana. Tällä tavalla saimme jokaisen lapsen vanhemmalle nähtäväksi kysymykset ja aikaa vastata niihin rehellisesti. Valli (2010, 109) kertoo, että edullisin aineistonkeruutapa on tehdä kysely isolle ryhmälle yhtä aikaa siten, että tutkija ei ole paikalla. Instruktio eli vastausohje on kyselyn onnistumisen kannalta tärkeä tekijä silloin, kun tutkija ei ole läsnä. Emme olleet itse paikalla kyselytalojen kiertämisten aikana, vaan kasvattajat hoitivat talojen siirrot ja tarvittaessa lisäopastuksen meidän antamien ohjeiden mukaisesti. Teimme kuitenkin vielä vanhemmille kyselytalojen viereen selostuksen, miten toimia ja vastata talojen kysymyksiin.

Talojen kierrettyä jokaisessa lapsiryhmässä suoritimme litteroinnin. Kirjasimme kaikki vanhempien vastaukset ja jaottelimme ne loogisesti samankaltaisuuksien mukaan. Aineiston määrä oli kattava ja vanhemmat olivat ymmärtäneet kysymykset tarkoittamallamme tavalla ja vastanneet kysymyksiin monipuolisesti.

4.5 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelu

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kriteereitä ovat tutkimuskohteen ja tarkoituksen kertominen, aineistonkeruu, analyysi, eettisyys, kesto sekä tutkijan ja tutkittavien sitoutuminen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135–138). Tutkimuksen tarkka selostaminen vaikuttaa Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 231–232) mukaan tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkijan tulee kertoa aineistonkeruuolosuhteista luotettavasti, esimerkiksi häiriötekijät on otettava huomioon virhetulkintojen välttämiseksi. Olemme kertoneet tarkasti tutkimuksen eri vaiheista ja etenemisestä, jotta lukija saa selkeän käsityksen siitä, miten tutkimus on toteutettu. Tämän vuoksi olemme koko tutkimuksen ajan tarkastelleet tutkimusta ja käyttämiämme menetelmiä myös kriittisestä näkökulmasta.

Tutkijan valinnat ja tulkinnat vaikuttavat tutkimukseen sekä hänen on aina perusteltava omat tulkintansa. Tutkimusta tehdessä on huolehdittava, että tutkittavien kokemukset ja käsitykset saadaan näkyviin. (Puusa & Juuti 2011, 157.) Kuulan (2006, 22–23, 60–61) mukaan tutkimuksessa on kunnioitettava ihmisarvon periaatteita. Ihmisarvon kunnioittaminen näkyy tutkimusetiikassa siten, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuvilla tulee olla riittävästi tietoa tutkimuksesta, jotta he voivat itse valita, osallistuvatko tutkimukseen. Teimme tästä syystä tiedotteen lapsille ja heidän vanhemmille opinnäytetyön tutkimusosuudesta, jossa käy ilmi tutkimustiedot. Tiedotteen myötä lapset ja vanhemmat saivat itse päättää, haluavatko tehdä yhteistyötä ja osallistua tutkimukseen.

Tutkimuksen eettiset kysymykset on otettava huomioon tutkimuksen eri vaiheissa. Näitä kysymyksiä ovat tutkimusmenetelmän ja tutkimuskohteen valinta, aineiston hankinta, tieteellisen tiedon luotettavuus sekä tutkittavien kohtelu. Tutkijan on tapauskohtaisesti etsittävä sopiva ratkaisu, sillä kaikkiin ongelmatilanteisiin ei ole

laadittu etukäteen eettisiä toimintatapoja. (Kuula 2006, 11–12). Meidän täytyi olla erityisen tarkkoja eettisyydestä tehdessämme tutkimusta lapsiryhmille. Tästä syystä lähetimme päiväkodin johtajalle sähköpostia, jossa kysyimme hänen mielipidettään, tarvitaanko lasten vanhemmilta erillinen lupa lasten osallistumisesta tutkimukseen. Tässä on suora lainaus eettisestä periaatteesta, jonka lähetimme päiväkodin johtajalle:

> Monet kouluissa ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä tehtävät tutkimukset voidaan toteuttaa osana normaalia varhaiskasvatuksen toimintayksikön ja koulun työtä. Tutkimuksen toteuttamiseen ei tarvitse pyytää huoltajan lupaa, mikäli varhaiskasvatuksen toimintayksikön johtaja tai koulunrehtori arvioi, että tutkimus on instituutiolle hyödyllistä tietoa tuottava ja tutkimus voidaan toteuttaa osana varhaiskasvatuksen toimintayksikön tai koulun normaalitoimintaa. Esimerkiksi havainnointi, laajat lomaketutkimukset ja avoimet haastattelut, joiden yhteydessä ei tallenneta tutkimustarkoituksiin yksilöityjä tunnistetietoja (nimi, henkilötunnus, osoite), voidaan toteuttaa ilman vanhempien tai muun huoltajan erillistä suostumusta. Muussa tapauksessa heitä tulee informoida tutkimuksesta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 5.)

Tämän lainauksen pohjalta johtaja totesi ja päätti, että erillistä lupaa ei tarvita vaan hänen sanansa riittää tutkimuksen aineiston keräämisen suorittamiseen. Sovimme kuitenkin yleisestä tiedotuksesta vanhemmille opinnäytetyön tiimoilta.

Tutkimuksen julkistamisvaiheessa tutkijan on huolehdittava tutkimuskohteiden nimettömyyden sekä luottamuksellisuuden säilyttämisestä, jos niin on sovittu etukäteen (Eskola & Suoranta 2008, 56–57). Yhteistyökumppanimme Käpälämäen päiväkoti ei vaatinut yksikkönsä nimen salaamista, koska ajatuksena on, että varhaiskasvatussuunnitelma tulee Internettiin kaikkien nähtäville. Ainoastaan tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys on sovittu pidettävän anonyyminä. Tutkimuksessa kerätyt materiaalit ovat olleet vain tutkijoiden käytettävissä siitä syystä, että materiaaleissa on voinut esiintyä tutkittavien nimiä. Esimerkiksi kyselytalomenetelmä oli eettisesti korrekti, koska vanhemmat kirjoittivat vastaukset nimettöminä, jolloin tietosuoja säilyy.

Sovimme päiväkodin kanssa, että teemme kaikki kuvat itse varhaiskasvatussuunnitelmaan siksi, että haluamme kunnioittaa jokaisen omaa tekijänoikeutta. Päiväkodin vasussa on käytetty kasvattajilta saatuja lapsuudenkuvia ja he ovat tietoisia, että kuvat tulevat näkymään Internetissä. Vasun lopussa on mainittu, että kuvia

suojaa tekijänoikeus ja niitä ei saa kopioida. Jokaiseen kuvaan on myös lisätty pieni käpälä – merkki siksi, että kuvan omistusoikeus säilyy tekijöillä. Opinnäytetyön päättyessä palautamme kasvattajilta kerätyt tutkimusaineistot johtajalle, joka säilyttää ne. Ensimmäisessä lukupiirissä sovittiin yhteisesti kasvattajien ja johtajan kesken, että aineistot kerätään talteen vasun päivityksen varalta. Kaikki olivat tietoisia aineistojen säilyttämisestä. Vanhempien avulla kerätyt kyselytalot tuhotaan projektin jälkeen. Lasten sadutukset palautetaan lapsille, jonka jälkeen he voivat lisätä sadutuksensa omiin kansioihinsa. Annoimme luvan päiväkodin johtajalle tehdä päivityksiä tekemäämme suunnitelmaan opinnäytetyöprojektin loppumisen jälkeen.

Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta on tärkeää pohtia myös, miten opinnäytetyön tekijöiden ja Käpälämäen päiväkodin henkilökunnan ja lasten aiemmat sidokset vaikuttavat tutkimukseen. Pohdimme samalla, miten toisen opinnäytetyön tekijän työskentely Käpälämäessä vaikuttaa tutkimukseen. Johtaja ja suurin osa henkilökunnasta oli molemmille tuttuja, mutta etenkin siellä työskentelevälle tekijälle. Näiden jo ennalta syntyneiden verkostojen kautta opinnäytetyön tekeminen oli helpompaa. Johtajan ja henkilökunnan tuntiessa meidät ja toisin päin, keskustelu saatiin käynnistymään vaivatta ja päästiin näin suoraan asiaan.

Teimme heti alkuun selväksi pelisäännöt siitä, että Käpälämäessä työskentelevä opiskelija ei vaikuta opinnäytetyön sisältöihin ja sen myötä syntyneeseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tästä ristiriidasta keskustelimme myös johtajan ja kasvattajien kanssa, jotta kaikki ymmärtävät yhteiset tutkimuslinjat. Opiskelija ei ole vaikuttanut vasun sisältöön, vaan ainoastaan opinnäytetyön parinsa kanssa visuaaliseen ilmeeseen, johon saimme päiväkodilta hyväksynnän. Välillä Käpälämäessä työskentelevän olisi tehnyt mieli kommentoida ja lisätä joitain omia ajatuksia vasuun, mutta nämä kommentit jäivät ehdottomasti vain tekijöiden välisiksi. Meistä oli vain positiivista se, että päiväkoti oli molemmille entuudestaan tuttu, joka helpotti asioihin sisäänpääsyä sekä niiden ymmärtämistä.

5 JÄSENTELEMÄLLÄ AINEISTON YTIMEEN

Tässä luvussa käymme aluksi läpi laadullisen aineiston analysoinnin periaatteita. Kuvaamme taulukossa kaksi (Taulukko 2) käyttämiämme aineistonkeruumenetelmiä sekä aineiston laatua ja määrää siksi, että lukija saa kokonaiskuvan tekemästämme tutkimuksesta. Taulukosta selviää, millaista aineistoa saimme ja kuinka paljon sitä syntyi analysoitavaksi. Laadullisen analyysin periaatteiden kautta kerromme kasvattajien, lasten ja heidän vanhempien avulla kerättyjen aineistojen analyysin vaiheista. Kasvattajien aineistomateriaali eroaa lasten sekä heidän vanhempiensa avulla kerätystä aineistosta. Tästä syystä olemme erottaneet kasvattajien aineiston analysoinnin omaksi luvuksi ja tehneet lapsien sekä vanhempien analysoinnista oman osuuden, koska näissä aineistoissa on samanlainen analysointiperuste. Kuvaamme kasvattajien sekä lasten ja heidän vanhempiensa luvussa esimerkkinä yhden analysoinnista nousseen luokittelun.

Taulukko 2. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät ja aineiston määrät.

Tutkimuksen osallistujat	Aineistonkeruu-menetelmä	Aineiston laatu ja määrä
Kasvattajat	**Lukupiirit x 4** ja **Tutkijoiden havainnoit**	**1. lukupiiri:** 6 sivua litteroitua ryhmäkeskustelua ja ryhmien omat muistiinpanot **2. lukupiiri:** 5 sivua litteroitua ryhmäkeskustelua ja ryhmien omat muistiinpanot **3. lukupiiri:** 10 sivua litteroitua ryhmäkeskustelua ja ryhmien omat muistiinpanot **4. lukupiiri:** 2 sivua litteroitua ryhmäkeskustelua ja ryhmien omat muistiinpanot → **Havainnot**: 8 litteroitua sivua
Lapset	**Sadutus, Teemahaastattelu** (Pupu Pirpana) ja **Tutkijoiden havainnot**	**Sadutus:** 95 lasten piirustusta, joista syntyi 5 sivua litteroituja lasten kertomia kuvauksia. **Teemahaastattelu:** 4 sivua litteroitua aineistoa → **Havainnot**: 6 litteroitua sivua
Vanhemmat	**Kysely(talo)** ja **Tutkijoiden havainnot**	**Kysely:** 6 sivua litteroitua aineistoa →**Havainnot**: 1 litteroitu sivu

5.1 Analysoinnin perusteet

Erilaiset laadulliset aineistot vaativat erilaista käsittelyä ja lähestymistapaa. Lähestymistavat edellyttävät tutkijalta monimuotoista aineiston tulkintaa, vertailua ja luokittelua. Aineiston analyysi vaatii useita lukukertoja, tekstien läpi käyntiä, vertailua, luokittelua sekä tulkitsemista teoriaan perustuen. Aineistot jäsennellään arkielämän käsitteistöllä eli jokainen aineisto luokitellaan aineiston antamien tietojen mukaan. Tekstejä vertaillaan havaitsemalla ja analysoimalla eri ulottuvuuksia ja ominaisuuksia. (Rantala 2007,113–114.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuksellisia ilmiöitä, eikä tarkoitus ole keskittyä ainoastaan taulukoihin ja tilastoihin. (Hesse-Biber & Leavy, 2004,1).

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 109–116) kuvaavat, kuinka laadullisen sisällönanalyysin avulla nostetaan esiin aineiston tärkeimpiä käsitteitä. Rantalan (2007, 113–114) mukaan käsitteen sijasta voidaan käyttää myös luokittelua ja tyypittelyä. Aineistoa voidaan lähteä purkamaan myös teemoittain, jolloin aluksi teema-alueet ovat suuria ja tietynlaiset tekstit on jaoteltu haluttuihin luokkiin. Tällöin aineistosta kerätään tekstit, jotka tunnusmerkeiltään kuuluvat yhteen. Lopuksi aineiston osat muodostetaan uudeksi kokonaisuudeksi. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi kulkevat ainakin osittain käsi kädessä (Grönfors 1985,145).

Kvalitatiivinen aineisto on usein valmiiksi kirjoitettu teksti (Metsämuuronen 2006, 118). Usein laadullinen aineisto on tutkijan keräämää haastatteluaineistoa, joka on nauhoitettu ja sitten purettu eli litteroitu. Havainnoimalla kerätty aineisto voidaan litteroida tekstiksi havainnointimuistiinpanoista tai nauhurille sanellusta puheesta. Tutkimuspäiväkirjat sekä kenttämuistiinpanot ovat myös osa laadullista aineistoa. (Rantala 2007, 111.)

5.2 Kasvattajilta kerätyn aineiston analysointi

Kasvattajien aineiston analysoinnin lähtökohtana oli saada selville, miten päiväkodissa toimitaan laadukkaan varhaiskasvatuksen takaamiseksi ja, kuinka lapsen hyvä päivä saadaan toteutumaan. Analysoitavaa aineistoa lukupiireistä syntyi yhteensä 31 litteroitua sivua, joista kahdeksan sivua oli havainnointia lukupiirien toi-

mivuudesta ja asioiden toistuvuuksista. Havainnoinnista saatu aineisto tuki lukupiireistä saatuja kasvattajien aineistoja, sillä niiden avulla saatiin syvempi ymmärrys kasvattajien ajatuksista eri teemoihin. Havainnoidessamme kuulimme samoja asioita, joita he olivat kirjoittaneet muistiinpanoihin. Muutamissa havainnointitilanteissa, kuulimme keskustelun avulla vielä enemmän asioita, mitä ei ollut kirjoitettu muistiinpanoihin. Käydessämme havainnoimassa lukupiirejä, kiinnitimme huomiota ryhmien sisällä muodostuneisiin roolijakoihin. Yleissilmäyksellä näytti siltä, että lukupiiriryhmissä lastentarhanopettajat toimivat puheenjohtajia ja yksi päivähoitajista toimi sihteerinä.

Ryhmänjäsenet keskustelivat aktiivisesti sovituista aiheista, mutta ryhmien välillä näkyi myös eroja. Jotkut ryhmät käsittelivät aiheita rennosti huumorin avulla ja joissakin ryhmissä keskustelu oli hieman jäykempää. Huomasimme myös, että lähes jokaisessa ryhmässä oli yksi sivusta seuraaja, joka kuitenkin nyökytteli muiden ajatuksille hyväksyvästi. Lukupiirejä havainnoidessamme huomasimme, että kasvattajien keskusteluryhmissä nousi esiin samankaltaisia toistoja. Nämä yhteneväisyydet vahvistivat sitä, että kasvattajat ajattelevat ja toimivat samassa linjassa. Lukupiirimenetelmä oli onnistunut tapa kerätä tutkimusaineistoa ja saimme siitä kattavat materiaalit vasua varten.

Lukupiiriaineiston analysoinnin aloitimme lukemalla litteroimiamme materiaaleja useaan kertaan sekä käymällä läpi tekstin sisältöalueita. Kasvattajien aineistossa oli jo valmiit luokittelut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – oppaasta, jossa määritellään vasun sisältö. Oppaan pohjalta saimme kuusi teema-aluetta eli luokkaa, joiden sisällöksi kokosimme aineistoista vertailun avulla nousseita yhtenäisiä ominaisuuksia.

Kasvattajien näkemyksiä sisältävästä aineistosta on kerätty tunnusmerkkien ja piirteiden perusteella luokkien alle kokonaisuuksia, jotka vastaavat parhaiten kunkin luokan sisältöä. Luokkien yhteneväisyyksistä on muodostunut analyysin avulla uusi kokonaisuus, jonka sisältö näkyy tuloksissa sekä tarkempana kuvauksena päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Taulukosta kolme (Taulukko 3) ilmenee vasun yhden valmiin luokan alle kerätyt aineiston analysoinnista nousseet keskeisimmät sisältöalueet. Kokonainen taulukko kaikista luokista näkyy tulososiossa, jossa se käsitellään auki.

Taulukko 3. Kasvattajien aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka.

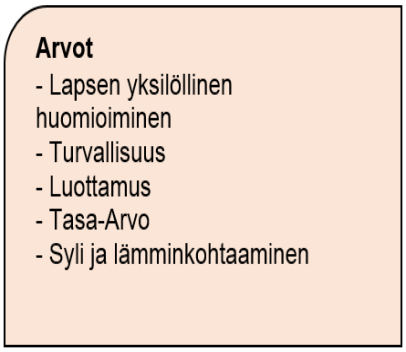

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista kuudeksi analysoitavaksi luokaksi nousivat arvot, toiminta-ajatus, kasvatuskumppanuus, arjen toimivuus, varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja arviointi. Kasvattajien nostamia arvoja nousi alun perin esiin useita, mutta kuvassa näkyvät arvot saivat eniten heiltä toistoa lukupiireissä.

5.3 Lasten ja heidän vanhempiensa avulla kerätyn aineiston analysointi

Lapset ja vanhemmat ovat päiväkodin asiakkaita. Heidän avulla kerätystä aineistosta nousi esiin asioita, jotka ovat heidän mielestään päiväkodissa myönteisiä. Lasten litteroidusta aineistosta syntyi 15 sivua, joista havainnoimalla kuusi sivua. Vanhempien avulla kerätyn aineiston litteroinnista syntyi puolestaan seitsemän sivua mukaan lukien yksi havainnointisivu. Lasten havainnointi tapahtui samalla tavalla kuin kasvattajilla eli kuuntelemalla ja tarkkailemalla saimme lisää tietoa keräämiimme aineistoihin. Havainnoinnin perusteella lapsen ikä ei vaikuttanut vastauksiin, vaan jokaisessa ryhmässä nousivat esiin samat asiat iästä riippumatta, paitsi pientenryhmissä, jossa lapset eivät vielä pysty itse vastamaan. Kuitenkin pienten ryhmässä vieraillessa huomasi heidänkin tekemisissään esimerkiksi leikin ja kaverien tärkeyden. Vanhemmilta kerätyistä aineistoista havainnoimme sitä, kuinka paljon vastauksia kertyi ja, onko aineistonkeruumenetelmä toimiva sekä, ovatko vanhemmat ymmärtäneet kysymykset oikein.

Litteroiduista aineistoista nousseet luokittelut on koottu niitä yhdistävien asioiden perusteella. Olemme analysoineet yhdenmukaisuuksia sekä toistoja, joista syntyi yksi isompi tulostaulukko sekä lapsille että vanhemmille. Analysoinnista saadut

kokonaisuudet vastaavat heidän toiveitaan ja ajatuksiaan varhaiskasvatuksen arjen toteuttamisesta.

Lapsien litteroidusta aineistosta nousi vahvasti esiin neljä luokkaa. Luokat ovat: toiminta, sosiaaliset suhteet, ympäristö ja hoitajien tehtävät. Edellä mainittuihin neljään luokkaan kokosimme lapsien vastauksista ne asiat, jotka toistuivat useimmin. Taulukosta neljä (Taulukko 4) selviää esimerkkinä lasten tulostaulukon yksi luokka.

Taulukko 4. Lasten aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka.

Toiminta
-Leikki
-Liikunta
- Ulkoilu
- Askartelu/Piirtäminen
-Pelailu
-Metsäretket
-Ruokailu

Toiminta luokan alle kokosimme analysoinnin perusteella lasten eniten toistamia arjen mieluisia tekemisiä päiväkodissa. Lapset kertoivat Pupu Pirpanalle sekä ilmaisivat piirustuksissaan sadutuksen avulla, mitä he tekevät päiväkodissa. Molemmista menetelmistä kertyi samanlaista tietoa, joista syntyi toiminta luokan sisältö. Kaikki muutkin taulukon luokat kerättiin samalla tavalla.

Vanhempien aineistosta nostimme esiin neljä teemaa samaa analysointi tapaa käyttäen kuin lapsien ja kasvattajien avulla kerätyn aineiston analysoinnissa. Kyselytaloista kootusta litteroidusta aineistosta selvisi vanhempien ajatukset siitä, mitä he haluavat lasten arjen sisältävän ja, miten kasvattajien tulisi toimia päiväkodissa. Olimme miettineet tarkasti etukäteen kysymykset, joista muutamat olivat tarkoituksella samantyylisiä, mutta eri tavoin kysyttyjä. Vanhempien toistuvat samankaltaiset vastaukset vahvistivat käsitystämme siitä, mitä mieltä he ovat. Vanhempien aineiston analysoinnin jälkeen luokiksi nousivat kasvatuskumppanuus, kasvattajien toiminta, lapsen sosiaalinen verkosto sekä lapsen arki. Taulukossa viisi (Taulukko 5) on jälleen kuvattu yksi luokka tulostaulukosta.

Taulukko 5. Vanhempien aineistosta syntyneen tulostaulukon yksi luokka.

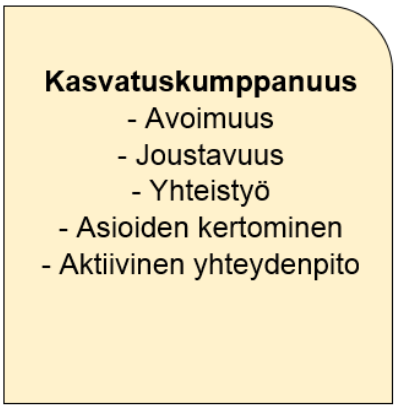

Kasvatuskumppanuutta käsittelevästä aineisto-osuudesta huomasi vanhempien vastanneen monipuolisesti, koska esiin tuli paljon erilaisia ja toivottuja asioita. Useat vanhemmat olivat vastanneet kysymyksiin samalla tavalla. Vastauksista näkyi, millä tavoin ja mistä vanhemmat toivovat kasvattajien kommunikoivan heidän kanssaan.

6 TULOKSENA SYNTYI YHTEINEN POLKU

Tässä luvussa kerromme tutkimuskysymykseemme pohjautuen, millaisia asioita kasvattajat, lapset ja heidän vanhempansa halusivat Käpälämäen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisältävän. Tutkimuskohteidemme vastauksien analysoinnin jälkeen tuloksena syntyi Yhteinen polku – varhaiskasvatussuunnitelma (Liite 4). Ennen kuin avaamme keskeisiä tuloksia, kerromme millaisen visuaalisen ilmeen kasvattajat halusivat heidän varhaiskasvatussuunnitelmalleen.

Työmme alkuvaiheessa sovimme varhaiskasvatussuunnitelman ulkonäöstä kasvattajien kanssa, sillä suunnitelmasta tulee heidän työvälineensä ja sitä tulee olla mukava lukea. Tuloksena vasun visuaaliseksi ilmeeksi päädyimme kasvattajien kanssa siihen, että suunnitelman on oltava: helppolukuinen, selkeä, persoonallinen ja kuvia käyttämällä myös mielenkiintoa herättävä. Saimme vapaat kädet toteuttaa suunnitelman ulkonäön sovittujen kriteerien mukaan. Kasvattajat toivoivat, että käytämme vasun etukantena aiemmin päiväkodille projektityön harjoittelun yhteydessä tekemäämme Taikametsä -aiheista taulua. Taulu on ollut esillä päiväkodin seinällä projektityön jälkeen ja siitä on kasvattajien mukaan muodostunut lapsille sekä heille tärkeä yhteinen muisto. Varhaiskasvatussuunnitelman visuaaliseen ilmeeseen on käytetty meidän suunnittelemia ja piirtämiä kuvia sekä kasvattajien lapsuuden kuvia ja lasten piirustuksia. Kasvattajien lapsuuden kuvien on tarkoitus herättää lukijan mielenkiinto suunnitelmaa kohtaan. Kasvattajat voivat vasua lukiessaan löytää oman kuvansa tai toisen kasvattajan lapsuuden kuvan. Perheetkin voivat innostua lukiessaan miettimään, että kuka kasvattaja kuvassa on.

Esittelemme seuraavaksi kasvattajien, lasten ja vanhempien aineiston analysoinnista nousevat tulokset taulukoina. Jokaisella tutkimukseen osallistuneilla kolmella ryhmällä on oma tulostaulukkonsa. Näiden kolmen tulostaulukon (Taulukko 6,7-8) avulla pystyy sujuvasti vertailemaan vastauksien yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tämän luvun alaluvuissa kerrotaan keskeisimmät tulokset taulukoiden sisällöistä. Tutkimuskohteiden suorat lainaukset ovat selventämässä saatuja tuloksia sekä tukevat tuloksien luotettavuutta.

Taulukko 6. Kasvattajien näkemyksiin perustuvat tulokset vasun sisällöistä.

Taulukko 7-8. Vanhempien ja lasten kyselyistä kerätyt tulokset.

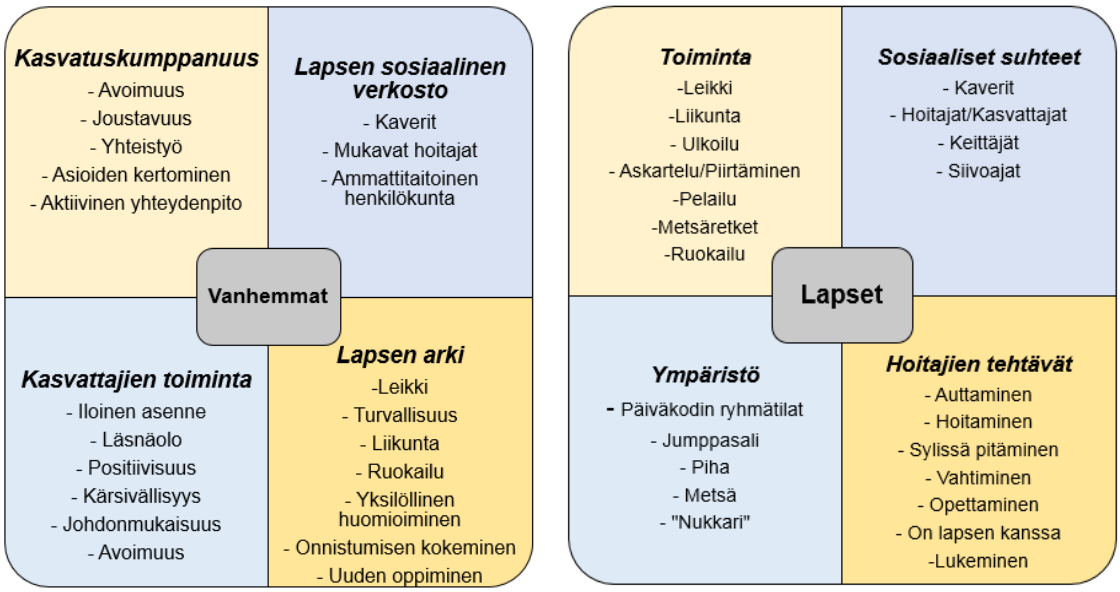

6.1 Syliä ja yksilöllistä huomiointia toiminnan ohella

> Syli sekä aito- ja lämmin kohtaaminen ovat kaiken A ja O!-Kasvattaja

Tuloksista nostamme aluksi esiin kasvattajien arvopohjan. Arvopohjaksi muodostui: lapsen yksilöllinen huomioinen, turvallisuus, luottamus sekä tasa-arvo. Syli sekä aito- ja lämmin kohtaaminen korostuivat arvojen ydin ajatuksiksi. Arvot ohjaavat kasvattajia heidän kasvatustyössään. Kasvattajat kokivat tärkeänä, että lapsi huomioidaan yksilöllisesti ja, että lapselle suodaan lapsuus. Kyselyjen perusteella myös vanhemmat toivoivat, että heidän lapsiaan pidetään sylissä ja huomioidaan yksilöllisesti. Alhaalla näkyy yhden vanhemman ajatus siitä, mitä lapsen hoitopäivän tulisi sisältää. Lapset kokivat myös tuloksien mukaan, että hoitajat pitävät sylissä ja halaavat heitä.

> Leikistä ja kavereista, turvallisesta sylistä, kun sille on tarve.
> -Vanhempi

> Aikuinen pitää mua sylissä ja silittää, että mä nukahan. Sitte se kertoo satuja tai laittaa radiosta tarinan kuulumaa.-Lapsi

Vanhemmat toivoivat, että lapsi saa kokea päiväkodissa ”iloa, naurua ja hassutusta” sekä onnistumisen kokemuksia. Kasvattajan aito läsnäolo antaa lapselle turvallisen olon joka päivä. Lämmin kohtaaminen kasvattaa luottamussuhteen syntyä lasten ja vanhempien kanssa. Arvomaailmaa pohtiessaan kasvattajat nostivat esille, että jokaista päiväkodin työntekijää, lasta ja heidän vanhempiaan kunnioitetaan tasapuolisesti. Vanhemmat korostivat vastauksissaan useaan kertaan, että turvallisuus ja aikuisen läheisyys ovat pohja lapsen hyvälle hoitopäivälle.

> Anna aikaa lapselle yksilönä. Anna aikaa lapselle kertoa, mitä hänellä on sydämellään. Anna aikaa lapselle kertoa oma näkemyksensä tapahtuneesta, silloin kuin lapselle tulee se tarve. Anna aikaa lapselle olla sylissä. Iloisuutta, positiivisuutta, hauskuutta.-Vanhempi

Käpälämäen päiväkodin toiminta-ajatukseksi kasvattajat nostivat pienryhmätoiminnan, omahoitajuuden, liikuntamyönteisyyden ja osallisuuden. Näiden neljän toiminta-ajatuksen tarkoitus on edistää lapsen hyvinvointia kannustamalla häntä

osallisuuteen, leikkiin ja liikuntaan. Vanhemmat tiesivät Käpälämäen toimintatavat entuudestaan, sillä kyselyistä ilmeni heidän tietämyksensä päiväkodin neljästä keskeisimmästä toiminta-ajatuksesta. Vastausten perusteella vanhemmat haluavat päivien sisältävän runsaasti liikunnallista toimintaa.

Kasvattajat kertoivat, miten he toteuttavat eri toiminta-ajatukset päiväkodin arjessa. Kasvattajien mukaan pienryhmätoiminta auttaa toteuttamaan päiväkotiarkea kiireettömästi ja rauhallisesti, jolloin heillä on myös mahdollisuus huomioida lapsi yksilönä ja vastata hänen erityisiin tarpeisiinsa. Mikkolan ja Nivalaisen (2010, 31–33) mukaan pienemmissä ryhmissä lapsen on helpompaa ja turvallisempaa toimia ja tulla huomioiduksi omana itsenään. Varhaiskasvattaja pystyy tällöin antamaan enemmän aikaansa pienen ryhmän lapsille ja saa itsekin kokemuksen, että on kohdannut lapset aidosti.

Käpälämäessä omahoitajuus on käytäntö lähinnä pienten ryhmissä ja sen avulla hoitotilanteet pysyvät turvallisina ja opettavaisina. Omahoitajuus työmenetelmänä herättää Salmisen ja Tynnisen (2011, 49) mukaan päiväkodin työntekijöillä myös ristiriitaisia tuntemuksia, koska saatetaan ajatella, että omahoitajuuden myötä lapsista tulee kasvattajalle liian läheisiä tai lasten vanhemmat saattavat omia omahoitajan itselleen. Todellisuudessa, kun omahoitajuuden työmenetelmän oivaltaa ja oppii käyttämään menetelmää rohkeasti huomaa, kuinka se helpottaa kasvattajan työtä päiväkodissa.

Liikuntamyönteisyys on Käpälämäelle tärkeä toiminta-ajatus, jota on tukemassa hankkeen Meillä saa- ajatusmalli. Ajatusmallin lähtökohtana on ollut kasvattajien asenteiden muuttaminen kohti sallivampaa liikkumisympäristöä, jonka myötä turhat kiellot on poistettu. Lapsen osallisuus toteutetaan Käpälämäessä ottamalla lapsi mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Näin lapsi kokee tulleensa nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Valo ohjelma- asiakirjassa (2015, 18) kerrotaan, että tämän päivän lapsikäsityksen perustana on lasten osallisuus. Lapsi ajatellaan aktiivisena, sosiaalisena, omatoimisena tiedon hankkijana, jonka kokemuksia ja mielipiteitä tulee kunnioittaa. Kasvattajan tulee ottaa lapset mukaan kasvatusympäristön ja toiminnan rakentamiseen, suunnitteluun sekä arviointiin. Käpälämäen kasvattajat kertovat, että lapsilähtöinen työskentely on osa lapsen hyvää päivää. Kasvattajat kokivat, että lapsilähtöisyys ja osallisuus kulkevat käsi

kädessä. Nykyään varhaiskasvatustyön pedagogisena perustana ajatellaan olevan lapsilähtöinen toiminta (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 55). Päkkilä (2008, 162) toteaa, että lapsilähtöisyydessä on tärkeää huomioonottaa lapsen ainutlaatuisuus yksilöllisenä persoonana sekä olla herkkä eri ikävaiheiden tarpeille ja vaatimuksille.

6.2 Aktiivinen ja avoin yhteistyö

Kasvatuskumppanuuden toteuttaminen muodostaa tärkeän kokonaisuuden Käpälämäen päiväkodin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kasvattajat kokevat tärkeäksi perheen ja päiväkodin ensimmäisen yhteydenoton. Päiväkoti järjestää tutustumiskäyntejä perheille, jolloin varataan tarpeeksi aikaa kuunnella ja luoda luottamuksellinen sekä tasavertainen suhde kasvattajan ja perheen välille. Kasvattajat korostavat, että aktiivinen ja avoin keskustelu helpottaa asioiden jakamista kasvatuskumppanuudessa. Alilan ja Kronqvistin (2007, 35) kasvatuskumppanuuden yksi keskeinen tavoite on pystyä tunnistamaan hyvissä ajoin lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kentillä mahdollinen tuen ja avun tarve. Mikkola ja Nivalainen (2010,11) kertovat, että kasvatuskumppanuus saattaa aiheuttaa ristiriitaisia tunteita, sillä kasvatuskumppanuuden nähdään olevan vaatimus ja velvoite varhaiskasvatuksen onnistumiselle. Hämmennystä on myös aiheuttanut pohdinnat onko työn kohde lapsi, perhe vai molemmat. Järvinen ym. (2009, 118) toteavat, että varhaiskasvatustyö on työtä, jossa asiakkaana on lapsi ja hänen perheensä.

Kasvattajien näkemyksistä nousi tärkeänä esiin, että lapsi voi tuoda valokuvan perheestään päiväkotiin, jolloin se lisää turvallisuuden tunnetta sekä luo vahvemman siteen kodin ja päiväkodin välille. Tuonti- ja hakutilanteissa kasvattaja kertoo päivän kuulumiset. Kasvattaja arvostaa vanhempien asiantuntijuutta ja muistaa, että vanhempi on aina lapsensa paras asiantuntija. Erilaiset tapahtumat tukevat kasvatuskumppanuutta ja lapsiperheiden välisiä suhteita.

> Miten kasvatuskumppanuus tapahtuu meillä? Läsnäolo, helposti lähestyttävyys, tasavertainen suhde ja yhteiset tapahtumat.-Kasvattaja

Vanhemmat toivoivat samoin kuin kasvattajat, että kasvatuskumppanuus olisi luotettavaa, avointa ja sujuvaa yhteistyötä. Vanhempien mukaan aktiivinen yhteydenpito lapsen asioista katsottiin olevan erityisen tärkeää vanhempien ja kasvattajien välillä. Kasvattajilta vanhemmat toivovat iloista ja positiivista asennetta varhaiskasvatustyöhön. Tiilikka (2010, 76) toteaa, että jokainen kasvattaja toteuttaa kasvatustyötä ja kasvatuskumppanuutta omalla persoonallaan. Yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden keskeinen tavoite on siis saada luotua vanhempien ja työntekijöiden välille luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. (Kaskela & Kekkonen 2008, 36.)

> Avoimuutta, luotettavuutta, läsnäoloa, Iloisuutta, positiivista asennetta ja aitoa kiinnostusta lasta kohtaan.-Vanhempi

Tuloksista näkee lasten ajatukset siitä, miten hoitajat ja heidän vanhempansa näkevät ja kohtaavat toisensa. Lapset sanoivat, että kasvattajat ovat heidän vanhempiensa kavereita, jotka kertovat toisilleen lapsen asioista. He puhuvat päivän kulusta, kuten onko syönyt ja nukkunut, onko huutanut tai onko ollut huono päivä. Sosiaalisissa suhteissa päiväkodin henkilökunta oli kaverien jälkeen keskeisessä asemassa lapsen päiväkotiarkea. Lapset kertoivat, että kasvattajat auttavat, hoitavat ja opettavat heitä, mutta myöskin vahtivat ja määräävät tarvittaessa.

> Ne on kavereita ja ne juttelee sitte kun mut tuodaan päiväkotiin ja haetaan kotiin.-Lapsi

6.3 Arjen askareet

Arjen askareet tulosluvussa on kuvattu kasvattajien avulla kerätyn aineiston tulokset siitä, kuinka päiväkotipäivä toteutuu eri arjen toimintavaiheissa. Kasvattajat ovat pohtineet arjen toimintaa kolmesta eri näkökulmasta, joita ovat lapsi, kasvattaja ja vanhempi. Jokaisesta arjen toiminnosta kerrotaan näkökulmien keskeisimmät tulokset eli olemme liittäneet lasten ja vanhempien aineiston analysoinnista tekemämme tulokset tukemaan kasvattajien tuloksia.

Hoidon aloitus ja eheä kasvunpolku osiossa kuvataan, kuinka kasvattajat toimivat lapsen aloittaessa hoidon. Kasvattaja omahoitajana ja hoitoon tutustuttajana on

merkittävä rooli aloitusvaiheessa. Tulo-, lähtö- ja siirtymätilanteissa kasvattaja ottaa huomioon lapsen ja hänen perheensä. Lapsen tullessa hoitoon kasvattaja menee häntä vastaan ja ottaa samalla vanhemman huomioon. Lapsen lähtiessä kotiin kasvattaja kertoo vanhemmalle päivän tärkeimmät kuulumiset avoimesti. Kasvattajat pitivät tärkeänä tulo-ja lähtötilanteissa, että vanhemmat kohdataan ammatillisesti ylläpitäen avointa ja positiivista ilmapiiriä. Siirtymätilanteissa kasvattajat ohjaavat lasta yksilöllisesti huomioiden arjen tutut rutiinit.

Arjen pukeutumisen ja riisumisen tilanteisiin kasvattaja luo kiireettömän ja kannustavan ilmapiirin. Hän huomioi lapsen ikätasonsa mukaisesti ja auttaa tarpeen vaatiessa. Kasvattaja tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia ulkoiluun, kuten metsäretket ja kävelylenkit luonnossa. Ulkoillessa kasvattaja on aktiivinen ja antaa lapsille ideoita leikkiin sekä osallistuu itse toimintaan. Lapset kertovat, että päiväkodissa ulkoillaan joka päivä. Lapset myös sanoivat, että ulos mennessä isommat yrittävät pukea itse vaatteet päälle ja hoitajat auttavat pieniä, mutta myös tarvittaessa isoja. Vuodenaikojen mukaan ulkoleikkien lisäksi lapset tekevät ulkona erilaisia asioita, kuten metsäretkiä, laskevat mäkeä ja hiihtävät. Vanhemmat haluavat lapsensa päivien sisältävän monipuolista tekemistä sekä ulkoilumahdollisuuksia.

> Kasvattaja luo pukeutumis- ja riisumistilanteista kiireettömiä. Samalla voi laulaa, nimetä vaatteita ja kehon osia.- Kasvattaja

Kasvattajat opettavat lapsia ikätason mukaisesti hygienian hoidossa. Kasvattajat kannustavat lapsia huolehtimaan itsenäisesti hygieniasta, kuten käsienpesusta ja vessakäynneistä. Kasvattajien oma hygienia nousi myös esiin tuloksissa toimimalla lapselle malliesimerkkinä. Ruokailussa kasvattajat toimivat myös malliesimerkkeinä ja kannustavat lasta maistamaan erilaisia ruokia. Tärkeänä asiana koettiin, että kasvattaja antaa lapsille mahdollisuuden osallistua kattaustilanteisiin ja opetella itsenäisesti ruokailuvälineiden käyttöä sekä toimintaa ruokailutilanteissa. Lapsi saa voidella leivän ja kaataa maidon itse ikätasonsa mukaan. Ruokailun jälkeen lepotilanteessa kasvattaja toimii turvallisena aikuisena mahdollistaen rauhallisen lepohetken ja tarvittaessa silittää lapsen uneen. Lapsetkin totesivat, että ”päiväkodissa syödään ja nukkarissa nukutaan”. Vanhempien mukaan lapsen hyvä päivä koostuu terveellisestä ja hyvästä ruoasta, lepohetkestä sekä rauhallisesta ja kiireettömästä arjesta.

> Lapsen hyvä päivä koostuu hyvästä ruoasta, lepohetkestä, naurusta, yhdessä olosta, kuuntelusta, läsnäolosta sekä välittämisestä ja kiireettömästä päivästä.-Vanhempi

Arjen turvallisuuden takaamiseksi kasvattajat noudattavat sovittuja turvallisuussääntöjä ja tuntevat toimintatavat erityistilanteissa. He huolehtivat lapsen ympäristön turvallisuudesta ja keskustelevat lasten kanssa päiväkodin säännöistä, mitä saa ja mitä ei saa tehdä, kuten kiusaamistilanteet. Kasvattaja opettaa lapsia, miten poistumistilanteissa toimitaan. Lapset kertoivat tuloksissa päiväkodin säännöistä, jotka ovat myös osa päiväkodin turvallisuussääntöjä. Näitä sääntöjä ovat: ei saa juosta, lyödä eikä potkia, kaveria pitää pyytää aina leikkiin ja ukonilmalla ei tarvitse mennä ulos. Vanhemmat korostavat turvallisen aikuisen läsnäoloa, joka tuo arkeen pysyvyyden tunnetta. Arjen tutut rutiinit olivat vanhempien mielestä tärkeitä.

> Keskustellaan säännöistä. Pidetään huoli, että lapsilla on turvallista olla ryhmässä. Pidetään sovituista säännöistä kiinni. Huolehditaan ympäristön turvallisuudesta.-Kasvattaja

Sisällölliset orientaatiot kuuluvat viikoittaisiin opetushetkiin. Sisällöllisillä orientaatioilla tarkoitetaan kasvattajien opetushetkissä käyttämiä matemaattisia, luonnontieteellisiä, historiallis-yhteiskunnallisia, esteettisiä, eettisiä ja uskonnollis-katsomuksellisia sisältöjä. Opetushetket voivat tapahtua, esimerkiksi aamupiireissä tai metsäretkillä. Kasvattajat nostivat esiin, että heidän tehtävänään on toteuttaa oppimishetkiä sisällöllisten orientaatioiden avulla. Tulosten perusteella vanhemmat arvostavat eniten luonnontieteellistä ja eettistä orientaatiota ja vähiten uskonnollis-katsomuksellista orientaatiota. Lapset kertovat, että he voivat lukea kirjoja, pelailla, askarrella, laulaa ja väritellä. Isommat lapset kertovat opettelevansa uusia asioita koulua varten.

> Hoitopaikassa on erilaisia ryhmiä, siellä on lentsikat, laivat ja junat. Kaikkein kivointa täällä on, että täällä on kavereita ja täällä saa aamupalan, välipalan ja lounaan. Mulla on kolme leimaa ja jos mä tänään saan yhen leiman, mä oon tosi tyytyväinen, sitte on enää yks! Täällä saa askarrella ja täällä pitää laittaa tossut jalkaan. Mukavinta on kun saa mennä jumppasaliin ja ulos ja silloin kun on naamiaiset ja nurinkurin –päivä.-Lapsi

6.4 Leikkiä ja ystäviä tutussa ympäristössä

Päiväkodin varhaiskasvatusympäristö jaetaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaalisen ympäristöön. Kasvattajien tuloksista ilmenee, että Käpälämäen päiväkodin fyysinen ympäristö antaa lapselle mahdollisuuden toimia erilaisissa ympäristöissä niin sisällä kuin pihalla. Päiväkodin fyysinen ympäristö mahdollistaa lapsiryhmille omat jumppasali- ja vesileikkivuorot sekä retket lähimetsään laavulle ja kodalle. Kasvattajat muokkaavat oppimisympäristöä toiminnan mukaan. Tuloksista näkyi, että lasten mieluisimmat leikki- ja liikkumisympäristöt päiväkodissa ovat jumppasali ja vesileikkihuone. Siellä lapset voivat kertomansa mukaan hyppiä palikoilla, jumpata, pomppia trampoliinilla sekä tehdä kuperkeikkoja ja pelata erilaisia pelejä. Anning, Cullen ja Fleer (2009, 29–30) vahvistavat tutkimuksesta noussutta tulosta leikin ja ympäristön tärkeydestä. Heidän mukaansa leikki auttaa tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen oppimisessa. Ympäristö leikkivälineineen on tutkimusten mukaan osoitettu vaikuttavan lasten luovuuteen ja mielikuvitukseen.

Kasvattajien tuloksista nousi vahvasti esiin sensitiivisyys puhuttaessa psyykkisestä ympäristöstä. Kasvattajien vastauksista nousi myös esiin, että lapsen vahvuudet ja heikkoudet tulee huomioida, jotta lapsen itsetuntoa saadaan vahvistettua. Sosiaalisen ympäristön tuloksista kiinnitettiin huomiota kasvattajien keskinäiseen vuorovaikutukseen ja siihen, mistä asioista voidaan keskustella lasten kuullen. Kasvattaja ottaa lapsiryhmän mukaan selvittämään arjen ongelmatilanteita ja ohjaa lapsia auttamaan toinen toistaan. Sosiaalinen ympäristö mahdollistaa päiväkodissa ystävyyssuhteiden muodostumisen, jolloin kasvattaja pystyy huolehtimaan, että kukaan ei jää yksin. Lasten tuloksista korostui, että kaverit ovat lasten mielestä tärkeä osa päiväkodin arkea. Kavereiden kanssa lapsi oppii ja kokee uusia asioita.

> Mun päiväkodissa on tärkeintä, että ottaa kaikki mukaan leikkiin.
> -Lapsi

Lapselle ominaiset tavat toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Tuloksista ilmenee, että kasvattajat kokevat leikin olevan lapsen päivässä tärkein oppimisen lähde. Kasvattaja on itse lasten leikissä mukana ja antaa lapsille vapauden valita leikkiaihe. Lapset kertoivat, että päiväkodissa on paljon erilaisia leikkimahdollisuuksia, kuten maatilaleikki, auto-

leikki, prinssi- ja äitileikit sekä pyssyleikit. Erilaiset leikit auttavat Hintikan, Heleniuksen ja Vähäsen (2004, 53) mukaan lasta ymmärtämään ympäröivää maailmaa. Lapset sanoivat leikkivänsä ja pelaavansa niin kasvattajien kuin ystävien kanssa. Leikki ja kaverit olivat myös vanhempien mielestä lapselle hyvän päivän edellytys. He toivovat, että leikille annetaan aikaa päivittäin.

> Onnistumisen riemua, ystävyyssuhteita, empaattisuutta, leikkiä ja liikunnan iloa.-Vanhempi

> Siinä on minä ja mun kaveri. Me leikitään kauppaa ja kotista, hippaa ja piilosta. Minä piirrän, leikin ulkona, nukun, syön, luen kirjoja, laulan, maalaan, teen palapeliä. Täällä on kivaa leikkiä nukkarissa.-Lapsi

Kasvattajat kokevat liikkumisen tuovan lapselle iloa, riemua ja elämyksellisyyttä hoitopäiviin. Kasvattajan kannustus ja tuki mahdollistaa motoristen taitojen kehittymisen. Kasvattajan on tarjottava monipuolinen liikkumisympäristö sekä erilaisia välineitä liikkumisen tueksi. Omalla toiminnallaan kasvattaja kannustaa lasta tutustumaan mielenkiinnon kohteisiinsa. Tuloksista näkyi, että kasvattajat haluavat antaa lapselle mahdollisuuden kokea uusia asioita, jotka tarjoavat onnistumisen kokemuksia. Lapsen annetaan ilmaista itseään ominaisella tavalla taiteen eri muotojen avulla. Itseilmaisu tukee mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä.

> Leikki on mukana koko päivässä, leikin kautta tehdään asioita. Lapsella on vapaus valita leikki ja ilmaista itseään monipuolisesti leikin kautta.-Kasvattaja

Kanninen ja Sigfrids (2012, 184) toteavat, että leikki on lapsen työtä. Leikkiä painotetaan päiväkodin arjessa, sillä se vaikuttaa lapsen kehittymiseen. Leikki on lapsen tapa tutkia ympäröivää maailmaa ja omaksua erilaista tietoa. Leikin myötä lapsi oppii luomaan ystävyyssuhteita ja kontakteja. (Helenius & Lummelahti 2013, 14.) Leikillä on suuri merkitys lapsen ajattelun sekä puheen tuottamiseen ja niiden kehittymiseen (Hännen & Rasku-Puttonen 2001, 169).

6.5 Kokonaisvaltaisella arvioinnilla kehitykseen

> Havainnointi on osa arkea kokoajan.-Kasvattaja

Tulosten perusteella syntyi arvioinnin kokonaisuus, joka pitää sisällään laaja-alaista arviointia koko päiväkodin toiminnasta. Tuloksista ilmeni, että kasvattajat haluavat antaa ja saada niin positiivista kuin kehittävää palautetta tiimikavereilta, koska omaa toimintaa ei voi muuttaa jos sitä ei tiedosta. Itsearviointia pidettiin tärkeänä osana kasvattajan työtä ja sitä tulisi tapahtua säännöllisesti. Tuloksien mukaan toimintaympäristöä tulee arvioida ja muokata säännöllisesti lapsiryhmien tarpeiden mukaan. Toiminnasta riippuen on arvioitava päiväkodin välineitä ja materiaaleja niin, että niitä pystytään hyödyntämään monipuolisesti eri ryhmissä.

> Kasvattajan pitää kiinnittää huomiota omaan toimintaan ja olla tietoinen kokonaisuudessa oman toiminnan tekemisestä ja oman toiminnan vaikutuksesta lapsiryhmään.-Kasvattaja

Lapsen kehityksen havainnointi ja arviointi on osa kasvattajan työtä arjessa. Kasvattajat nostivat esiin, että heillä tulee olla herkkyys huomioida positiivisia asioita ja antaa arvioinnin avulla riittävää tukea lapselle hoidossa. Lapsen arviointi mahdollistaa varhaisen puuttumisen jos lapsen kehittymisessä huomataan jotain poikkeavaa. Lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma kasvattajan arvioinnin pohjalta. Suunnitelmassa yhteistyössä kasvattajan ja vanhempien kanssa sovittaan, miten lasta tuetaan kotona ja päiväkodissa. Kasvattajien tulee myös arvioida kasvatuskumppanuuden toteutumista. Arviointia tehdään kyselyn avulla sekä vanhempainilloissa. Syksyisin vanhempainilloissa kysytään vanhempien toiveita tulevalle toimintakaudella ja keväisin toteutetaan sovitun toiminnan arviointia.

Tiimipalavereissa arvioidaan kulunutta toimintakautta yhden kerran kuukaudessa. Viikoittaisissa päiväpalavereissa kasvattajat tekevät arviointia ja havainnointia lapsen toiminnasta sekä kehityksestä. Tiimipalavereista tehdään selkeä runko keskusteltavista asioista, jotta palaveriaika käytetään mahdollisimman hyvin hyödyksi.

7 YHTEENVETO YHTEISESTÄ POLUSTA

Yhteenvedossa haluamme heti aluksi kertoa, miten opinnäytetyön tutkimuskysymys onnistui ja mitkä tekijät vaikuttivat tutkimustulokseen. Tämän jälkeen käsittelemme tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia, luotettavuutta sekä realistisuutta. Lopuksi kerromme, miten sitoutimme kasvattajat toimimaan vasuun yhdessä sovituilla tavoilla ja miten opinnäytetyö on vaikuttanut sosionomi (AMK) osaamiseemme.

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessä, meille valkeni heti tutkimuskysymyksemme, mitä haluamme saada selville tutkimuksessamme. Halusimme jo kysymyksessä kertoa, ketkä osallistamme tekemäämme tutkimukseen. Näin oli helppo edetä kohti tavoiteltua päämäärää. Luonteva yhteistyö päiväkodin kanssa helpotti lasten ja vanhempien mukaan tulemista opinnäytetyöprojektiimme. Sujuvan yhteistyön avulla saimme kerättyä tutkimuskysymykseemme kolmesta eri näkökulmasta laajan ja kattavan aineiston Käpälämäen vasua varten. Tutkimuskysymys oli onnistunut ja siihen saatiin monipuolisesti vastauksia, jotka näkyvät tehdyssä varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Tutkimukseemme osallistuivat päiväkodista kaikki kasvattajat, jotka tekevät varhaiskasvatustyötä tiivisti lasten parissa. Muu henkilökunta eli keittiöhenkilöstö ja laitoshuoltajat eivät osallistuneet tutkimukseemme, vaan heidän ajatus nostettiin esiin yhdessä käymämme keskustelun avulla. Keskustelimme tulevasta vasusta ja kysyimme heidän näkökulmiaan hygieniasta ja ruokailusta. Vastauksissaan he toivat esille oman arvonsa siitä, että päiväkodin tilat ovat puhtaita sekä ruoka monipuolista ja terveellistä. Heidän vastaukset tukivat toteuttamaamme varhaiskasvatussuunnitelmaa. Näimme tärkeäksi keskustella myös heidän kanssaan, koska he ovat osa päiväkotia ja ilman heidän työpanostaan arki ei pyörisi sujuvasti.

Ensimmäiseen aloituspalaveriin olimme koonneet ajatuksiamme siitä, kuinka lähdemme keräämään tutkimusaineistoa tutkimuskohteilta. Ehdotimme lasten aineistonkeruutavaksi saduttamista sekä jonkinlaisen hahmon vierailua päiväkodille. Vanhemmille ideoimme ajatuskarttatyylistä kyselytutkimusta. Aloituspalaverin jälkeen ensimmäisessä lukupiirissä kerroimme kasvattajille syntyneistä ideoista ja ideat saivat positiivista kaikua. Kahdessa ensimmäisessä lukupiirissä lasten ja

vanhempien tutkimusmenetelmien tavat jalostuivat kasvattajien kanssa tehdyn yhteistyön pohjalta sellaiseen muotoon, missä niitä tutkimuksessa lopuksi käytettiin. Seuraavaksi kerromme kaikkien tutkimusmenetelmien onnistumisesta ja tekemistämme havainnoista.

Alusta asti kaikki lukupiirit tuntuivat sujuvan rutiininomaisesti ja huomasi, että menetelmä oli kasvattajille tuttu tapa keskustella ja toimia. Lukupiirien yleinen ilmapiiri oli positiivinen, rauhallinen ja tuottoisan tuntuinen. Arviomme mukaan johtajan valitsemat lukupiirimateriaalit olivat ajankohtaisia ja perusteltuja valintoja. Ne kuvastivat vasun ydinasioita ja sitä, mitä oman suunnitelman tulisi sisältää. Tästä syystä emme kokeneet tarvetta puuttua lukupiirien sisältöjen valitsemiseen, vaan pystyimme keskittymään havainnointiin ja tutkimuksen kannalta olennaisiin asioihin.

Viimeinen eli viides lukupiiri oli tärkeä siitä syystä, että siinä käytiin läpi edellisistä lukupiirimateriaaleista kokoamamme alustava varhaiskasvatussuunnitelma. Alustava vasu käytiin läpi lukupiirimenetelmää käyttäen ja siihen tehtiin kasvattajien yhdessä päättämät muutokset. Korostimme useaan kertaan viimeisessä yhteenvedossa sitä, että ovatko kaikki varmasti asioista samaa mieltä. Lopuksi kasvattajat päättivät useasta nousseesta nimivaihtoehdosta vasun tulevan nimen. Ehdotuksia olivat muun muassa Käpälä käpälässä, Käpälä kädessä kulkien, Käpälämäen käsikirja sekä Yhteinen polku. Loppujen lopuksi eniten ääniä sai Yhteinen polku, joka kuvastaa kasvattajien ja perheiden yhteistä varhaiskasvatustaivalta.

Lapsien sadutuksen toteuttivat kasvattajat antamiemme ohjeiden mukaisesti. Kasvattajat olivat jo aikaisemmin käyttäneet menetelmää, joten meistä tuntui, että kasvattajat tarttuivat toimeen positiivisella asenteella. Kasvattajien motivaatio näkyi kerätyn aineiston suuressa määrässä. Lapsien tarinat oli kerrottu lapsenomaisesti ja piirustuksen tekoon oli selvästi varattu aikaa. Sadutuksesta saatu aineisto oli mielenkiintoista katseltavaa ja luettavaa sekä niistä ilmeni suloisesti lasten ajatus päiväkotimaailmasta. Pienten ryhmät eivät tehneet sadutuksia, koska kaikki eivät osaa vielä puhua.

Lapsista huokui innostus ja mielenkiinto kehittämäämme hahmoa Pupu Pirpanaa kohtaan. Lapset eläytyivät Pupun kertomukseen siitä, että se ei tiedä päiväkoti-

maailmasta mitään ja kertoivat hänelle antaumuksella tietoa. Pupun vieraillessa ryhmässä suurin osa lapsista halusi kertoa hänelle asioista, mutta ryhmissä oli myös lapsia, jotka halusivat seurata tapahtumaa sivummalta tai kasvattajan vieressä. Pupu Pirpana kävi myös pienten ryhmässä näyttäytymässä, mutta ei kerännyt tietoa, koska lapset olivat vielä niin pieniä. Pientenpuolella vierailu auttoi havainnoimaan, että omahoitajuus käytäntö on toimiva ja toteutuu, sillä pienet hakeutuivat omahoitajansa suojaan tarkkailemaan uutta erilaista tilannetta. Omahoitajuudesta kerätyt tulokset saivat vahvistuksen. Molemmat lapsille suunnatut aineistonkeruumenetelmät olivat lapsille sopivia.

Eniten pohdintaa aineistonkeruumenetelmistä aiheutti vanhempien kyselytalot. Teimme varasuunnitelman kyselytalojen mahdolliselle epäonnistumiselle, jos vanhemmat eivät innostuisi vastaamaan niihin. Varasuunnitelmaksi visioimme perinteistä kyselylomake – menetelmää. Kyselytalo – idea sai kasvattajilta kannustusta ja he antoivat paljon ideoita, mitä taloissa kysyttäisiin ja missä muodossa. Teimme heidän vinkkien pohjalta kyselytalot kysymyksineen ja veimme ne päiväkodin ryhmiin.

Johtaja otti meihin yhteyttä talojen asettamisen jälkeen, jolloin saimme häneltä rakentavaa palautetta ja muutosehdotuksia talojen kysymysten tiimoilta. Kyselytalot olivat aluksi hieman epäselviä siitä syystä, että taloihin oli laitettu liian monta kysymystä. Tämän palautteen jälkeen muutimme talojen rakennetta niin, että jokaisessa talossa oli vain yksi selkeä kysymys. Analysoimme ensimmäisten taloversioiden epäonnistumista siten, että yritimme saada liikaa kerättyjä ideoita taloihin esille, kun vähempi ja selkeämpi tapa olisi riittänyt. Arvostimme, että kasvattajat kiinnittivät huomiota epäkohtaan ja uskalsivat tuoda sen meille julki. Tämä myös osoitti meille, että he ovat täysillä ja aidosti mukana yhteisessä projektissamme.

Meitä ilahdutti ja yllätti vanhempien innokkuus vastata kyselytalojen kysymyksiin. Talojen vastaustilat olivat saaneet upeasti täytettä ja vanhemmat vastasivat kattavasti esitettyihin kysymyksiin. Ensimmäisten talojen kiertoviikkojen jälkeen totesimme, että menetelmä on toimiva, sillä vastauksia tuli kokoajan lisää. Vanhemmat myös puolsivat toistensa vastauksia kirjoittamalla taloon, että ”olen samaa mieltä”. Uskomme, että kyselytaloihin vastaamisen kynnys madaltui lapsen kotiin

lähetetyn alustuskirjeen vuoksi. Alustuskirje pohjusti tulevia kysymyksiä ja antoi aikaa vanhempien miettiä päiväkodin toimintaa.

Mielenkiintoista oli myös havainnoida ja tarkastella taloon kirjoitettuja tekstejä. Tällä tarkoitamme sitä, että käsialasta voisi jossain määrin päätellä, onko ajatus kirjattu nopeasti sutaisemalla vai ajatuksen kanssa siististi. Käsialoista voisi myös tehdä sen johtopäätöksen, että useat äidit ovat kirjoittaneet vastauksia. Kuitenkin tämän spekuloinnin jätämme pois tutkimuksesta, koska kaikkien käsialat ovat erilaisia ja niistä ei voi täysin varmasti päätellä mitään.

Pohdimme päiväkodin johtajan vaikutusta hänen vetämiinsä lukupiireihin ja koko opinnäytetyöprojektiimme. Johtajan ammattitaito ja vahva tietopohja varhaiskasvatuksesta vaikutti siihen, että hänellä oli iso rooli projektissa. Lukupiireissä johtaja osasi avoimien kysymysten kautta herätellä kasvattajat asian ytimeen, mutta hän antoi myös meille tilaa ottaa puheenvuoroja. Johtaja oli kokoajan kanssamme ajan hermoilla, esimerkiksi jos jostain aiheesta ei saatu tarpeeksi monipuolisesti kasvattajien näkökulmia esille nostimme aiheen uudelleen käsiteltäväksi seuraavassa lukupiirissä. Johtajan vahva rooli ei korostunut lukupiireistä saaduista kasvattajien aineistoista, paitsi siten, että hän oli valinnut perustellusti vasun pohjalta lukupiirimateriaalit. Johtajan kanssa yhteistyötä tehdessä koimme olevamme tasa-arvoisia hänen kanssaan. Hänen innostunut ja motivoitunut asenteensa tuntui vaikuttavan myös kasvattajien innostukseen työn toteuttamiseksi.

Seuraavaksi siirrymme kertomaan tuloksista nousseita havainnointejamme ja pohdimme samalla tulosten realistisuutta. Kootessamme ja analysoidessamme aineiston tuloksia huomasimme paljon yhteneväsisyyksiä kaikkien tutkimuskohteiden vastauksista. Erityisesti kaikilta nousi esiin syli, leikki ja ystävät. Sylin tärkeys näkyi kyselytaloissa usean vanhemman kirjoittamana ja lapset kertoivat Pupulle, kuinka hoitajat pitävät heitä sylissään. Kasvattajien ensimmäisessä lukupiirissä, jossa käsiteltiin arvoja, korostui monien kasvattajien lauseissa sylin tärkeys. Lukupiirin lopuksi jopa mietimme, voisiko syli näkyä vasun nimessä. Leikki ja kaverit olivat lasten vastauksissa kokoajan läsnä. He kertoivat erilaisista hoitopäivän leikeistä, mitä kaikkea he voivat ystävien kanssa tehdä Käpälämäessä. Kasvattajat kertoivat, että lapsen päivän tärkein toiminta on leikki, johon kuuluu tiiviisti ystävien kanssa toimiminen.

Kertoessamme tutkimustuloksista avaamme samalla niiden teoriaa. Saamamme tutkimustulokset olivat yhteneväisiä vertaillessamme niitä teorialähteisiin. Käpälämäki toteuttaa tulosten mukaan esimerkiksi pienryhmätoimintaa samaa kaavaa käyttäen kuin käyttämässämme teoriassa kerrotaan. Käyttämämme teorian mukaan omahoitajuus työmenetelmä herättää ristiriitaisia näkemyksiä kasvattajien kesken. Käpälämäen kasvattajat eivät tuoneet ilmi tuloksissa tätä ristiriitaa, vaan tätä menetelmää pidettiin käytännöllisenä työkaluna. Tuloksista käy siis ilmi, että Käpälämäki toteuttaa varhaiskasvatusta teoreettisten näkökulmien pohjalta.

Tuloksista huomasimme, että kaikki aineistot sopivat luokittelun ”lapsen hyvä päivä” alaisuuteen. Tällä tarkoitamme, että kaikki kerätyt tulokset vievät kohti lapsen hyvää päivää. Lapsen hyvä päivä -luokittelulla voidaan ajatella, että kaikki läpi käymämme varhaiskasvatuksen teemat arvoista arviointiin ja niiden väliltä johtavat siihen, että lapsi saa kokea hyvän päivän Käpälämäessä. Kokonaisuutena varhaiskasvatussuunnitelmasta tuli toimiva ja kasvattajatkin totesivat, että vasu oli helppolukuinen ja mielenkiintoinen. Vanhemmille Yhteinen polku – suunnitelma tulee luettavaksi vasta kasvattajille järjestettävän lopullisen julkistamistilaisuuden jälkeen. Näin teemme sen takia, että julkistamistilaisuuden jälkeen voimme vielä korjailla mahdollisia virheitä ja epäkohtia.

Yhteinen polku – suunnitelma on realistinen kuvaus Käpälämäen päiväkodin toiminnasta ja sen erityispiirteistä. Vasun sisällöt ovat suoraan tutkimuskohteilta saatujen aineistojen tulos eikä vastauksia ole muutettu. Vasu on sellainen kuin alusta asti olimme suunnitelleet yhteistyössä päiväkodin kanssa. Se on selkeä, värikäs, ytimekäs sekä päiväkotiympäristöön sopiva. Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä toimiva, kattava ja realistinen varhaiskasvatussuunnitelma Käpälämäelle. Työmme tarkastelun jälkeen tulimme tulokseen, että olemme hyvin tyytyväisiä aikaansaannokseemme. Näin ollen pääsimme suunnittelemiimme tavoitteisiin.

Tekemämme Yhteinen polku – varhaiskasvatussuunnitelma on innovatiivinen ja luova toteutus tämän päivän varhaiskasvatussuunnitelmien laajaan kirjoon. Yhteinen polku on tiivis suunnitelma Käpälämäen arjen toiminnasta ja työmenetelmistä. Suunnitelman värikkyys ja erilaiset havainnollistavat kuvat on tarkoitettu innostamaan ja tempaisemaan lukijan lukemaan Käpälämäen varhaiskasvatussuunnitelman kokonaisuudessaan. Tehdyssä vasussa tulee selkeästi näkyviin kasvattajien

lisäksi vanhempien sekä lasten näkökulmat. Vanhempien ja lasten mukaan ottaminen suunnitelman tekoon on näkemyksemme mukaan harvinainen tapa toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelma, koska yleensä kasvattajat toteuttavat suunnitelman itse.

Teimme Yhteinen polku – suunnitelman loppuun sitoutumislomakkeen, johon kasvattajan tulee kirjoittaa oma nimi ja päivämäärä, milloin on vasun lukenut. Lomakkeen tarkoitus on sitouttaa kasvattajat toimimaan vasuun laadittujen yhteisten arvojen ja toimintatapojen mukaan. Jokainen kasvattaja saa oman suunnitelman luettavakseen, mutta Käpälämäessä on yksi yhteinen vasu, johon kaikki kasvattajat merkitsevät, että ovat lukeneet suunnitelman. Pohdimme kasvattajien sitoutumista vasuun ja saimme vahvistusta työn edetessä siitä, että kasvattajat ovat erittäin sitoutuneita projektiin sekä sen myötä noudattamaan yhteistä varhaiskasvatussuunnitelmaa. Viimeisessä lukupiirissä kasvattajat toivat jo ilmi, että vasua olisi tarkoitus päivittää tietyn ajan välein. Meistä tämä tuntui hyvältä, koska tekemästämme työstä tullaan pitämään huolta ja sitä arvostetaan. Tulevaisuuden vasupäivitykset ovat tarvittavia ja toivottuja, koska varhaiskasvatus on jatkuvassa muutoksessa. Vasu luovutetaan lopuksi päiväkodin käyttöön tulevia päivityksiä varten.

Opinnäytetyömme on antanut meille syvemmän tietopohjan tulevaan työelämään varhaiskasvatusympäristössä. Sosionomi (AMK) koulutukseen työ antoi lisää tietoutta varhaiskasvatuksen sisällöistä ja tärkeistä kasvatustavoitteista. Opinnäytetyön tutkimus ja analysointi ovat lisänneet tietouttamme tutkimusmenetelmistä sekä myös antaneet uutta perspektiiviä kehittämisestä ja arvioinnista. Varhaiskasvatussuunnitelman työstäminen on antanut meille vahvan tietopohjan toteuttaa laadukasta ja tavoitteellista kasvatustyötä. Sosionomi (AMK) lastentarhanopettajan tietous varhaiskasvatuksen pedagogiikasta lisääntyy ja tämä helpottaa työelämään siirtymistä. Uudistuneen varhaiskasvatus lainsäädännön myötä pedagogiikkaa painotetaan entistä enemmän. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen antoi mahdollisuuden oppia syvemmin päivähoidossa käytettäviä pedagogisia linjauksia. Opinnäytetyönä tehty varhaiskasvatussuunnitelma tukee hyvin korkeakoulussa käytyjä varhaiskasvatuksellisia opintokursseja. Opinnäytetyö antoi meille kattavaa lähdetietoutta, jota voi hyödyntää myöhemmin työelämässä.

LÄHTEET

Ahola, S. 2013. Lukupiirien aika. Heskinki: Avain.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. painos. Tampere: Vastapaino.

Alila, K. & Kronqvist, E-L. 2007. Varhaiskasvatus vuoteen 2020: Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. 2. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Anning, A., Cullen, J. & Fleer, M. 2009. Early childhood education: society and culture. SAGE publications.

Denzin, N. & Lincoln, Y. 2000. Introduction: The Discipline and Practise of Qualitative Research. Teoksessa: K. Denzin & Y. Lincoln Handbook of Qualitative Research. Sage: Thousands Oaks, 1-28.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: Metodin valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 26-44.

Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätyömenetelmät. 2. painos. Juva: WSOY.

Helenius, A. & Lumelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hesse-Biber, S-N. & Leavy, P.2004. Approaches to qualitative research: a reader on theory and practice. New York: Oxford University Press.

Hintikka, M., Helenius, A., Vähänen, L. 2004. Leikistä totta: Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. uud. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Hänninen, M. & Rasku-Puttonen, H. 2001. Piaget`n ja Vygotskin merkitys varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 158–179.

Julkaisuja. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. [Verkkosivu]. Sosiaali- ja terveysministeriö.[Viitattu 20.1.2015]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja.

Kanninen,K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut!: Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatus muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa: K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–24.

Karlsson, L. 2014. Sadutus: Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karlsson, L. 2003. Sadutus: Avain osallistuvaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2008. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Jyväskylä: Stakes.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen: Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Keski-Heikkilä, S. <xxx.xxx@xxx.fi> 2.10.2015. Kommentteja kysymyksiin. [Henkilökohtainen sähköposti]. Vastaanottaja: Hanna Hatanpää. [Viitattu 8.10.2015].

Keski-Heikkilä, S. <xxx.xxx@xxx.fi> 10.11.2015. Kommentteja kysymyksiin. [Henkilökohtainen sähköposti]. Vastaanottaja: Hanna Hatanpää. [Viitattu 10.11.2015].

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimusprosessina. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 70-85.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Käpälämäen päiväkodin infotaulu 2015. Käpälämäen päiväkoti. 21.10.2015.

L 8.5.2015/580. Varhaiskasvatuslaki.

Matero, J., Hapuli, R. & Koskivaara, N. 2010. Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään: Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 3. painos. Saarijärvi: Pedatieto.

Palaverikeskustelu. 2015. Keski-Heikkilä, S. Päiväkodin johtaja. Ilmajoen kunta: Käpälämäen päiväkoti 12.1.2015.

Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: Hansaprint.

Päkkilä, H. 2008. Lähtökohtana lapsen etu ja lapsilähtöisyys. Teoksessa: K. Huotari & J. Hurtig. Sosiaalityötä motoroimassa. Helsinki: Palmenia Oy yliopistokustannus, 161–174.

Raittila, R. 2013. Pienryhmätoiminta ja leikkialueet: Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu arkisissa käytännöissä. Teoksessa: K. Karila & S. Lipponen. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 69–112.

Rantala, I. 2007. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 106-125.

Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa: omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Pedatieto.

Tiilikka, A. 2010. Kasvatuskumppanuus: Tulevaisuuden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa: T. Turja & E. Fonsén. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Tampere: Juvenes Print, 66–79.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimukseneettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: Metodin valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 103-127.

Valo. 2015. Ilo kasvaa liikkuen: Varhaiskasvatuksen uusi liikkumis- ja hyvinvointiohjelma. Sarjajulkaisu 1.

Varhaiskasvatuslaki. 2014. [Verkkosivusto]. Valtioneuvosto: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 23.9.2015] Saatavana: http://minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html?lang=fi

Varhaiskasvatuslaki. 2015. [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. [Viitattu 23.9.2015]. Saatavana: www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Helsinki: Stakes.

Varhaiskasvatussuunnitelma. 2006. Ilmajoen kunta.

Vasu-asiakirja. 11.11.2014. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 16.1.2015]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-per-heet/lait_ja_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat/vasu-asiakirja

LIITTEET

Liite 1. Yhteistyösopimus johtajan kanssa

Liite 2. Lasten sadutuspohja

Liite 3. Vanhempien alustuskirje

Liite 4. Yhteinen polku – varhaiskasvatussuunnitelma

LIITE 1. Yhteistyösopimus johtajan kanssa

Yhteistyössopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan tiedot

Nimi ja yhteystiedot (sähköposti):
Jonna Aho, (jonna.aho@seamk.fi)
Hanna Hatanpää, (hanna.hatanpaa@seamk.fi)

Yksikkö ja tutkinto-ohjelma:
SeAMK Sosiaali -ja terveysala, Sosionomi (AMK) -tutkinto-ohjelma

Toimeksiantaja/ työn tilaaja:

Nimi: Käpälämäen päiväkoti /Saija Keski-Heikkilä
Asema organisaatiossa: Päiväkodin johtaja
Yhteystiedot: saija.keski-heikkila@ilmajoki.fi

Opinnäytetyön alustava nimi/aihe: Käpälämäen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

TKI-tavoitteet ja Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät:
Tutkimuksen toteuttaminen päiväkodin kasvattajille, lapsille ja heidän vanhemmilleen. Varhaiskasvatussuunnitelman kirjallinen tuotos.

Opinnäytetyö tuottaa 15 opintopistettä.

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja.
Opinnäytetyöni saa julkistaa Theseus-verkkokirjastossa [X]

Opinnäytetyön alustava sopimus on tehty kesällä 2014, jonka jälkeen syksyllä 2014 käydyssä alkupalaverissa sovittiin tutkimuksen etenemisestä ja tilaustyönä tehtävästä varhaiskasvatussuunnitelma tuotoksesta.

Päiväys: 4 / 11 2015

Opiskelija

Toimeksiantajan edustaja

LIITE 2. Lasten sadutuspohja

MINUN PÄIVÄKOTINI

Tähän kuvaan piirsin…

Etunimi: **Ikä:** **Ryhmä:**

LIITE 3. Vanhempien alustuskirje

Tervehdys kotiin

Käpälämäen lapset ja vanhemmat!

Olemme Seinäjoen ammattikorkeakoulun viimeisen vuoden Sosionomi opiskelijoita. Teemme Käpälämäen päiväkodille opinnäytetyöksi varhaiskasvatussuunnitelman, jonka laadintaan tarvitsemme myös teidän apuanne.

Aluksi mikä on Varhaiskasvatussuunnitelma? Varhaiskasvatussuunnitelma eli arkikielessä Vasu, on hoitohenkilökuntaa ohjaava työväline. Vasuun kirjataan yhdessä sovittuja toiminta-tapoja ja arvoja, joiden pohjalta toteutetaan suunniteltua, perusteltua ja yhdenmukaista varhaiskasvatusta. Käpälämäen oman yksikkö vasun tekemiseen tarvitaan niin lasten, vanhempien kuin henkilökunnan ajatuksia, jotta saamme aikaan laadukkaan varhaiskasvatussuunnitelman.

Miten te vanhemmat voisitte auttaa vasun tekemisessä? Lapsesi ryhmän eteisoven läheisyyteen sijoitetaan iso paperista tehty talo. Paperitalossa on kysymyksiä liittyen lapsesi hoitoon. Talossa oleviin kysymyksiin vastaat kirjaamalla oman mielipiteesi. paperitalot ovat erilaisia eri ryhmissä ja niitä vaihdellaan ryhmien kesken tiedon keruu aikana. Tietoa kerätään noin kuukauden ajan, jonka jälkeen keräämme vastaukset pois yhteenvetoa varten.

Miten lapset auttavat vasun suunnittelussa? Olemme kuulleet, että päiväkotiin tulee kyläilemään Pupu Pirpana, joka ei ole ikinä aikaisemmin käynyt päiväkodissa. Nyt hän haluaa selvittää ja kysellä Käpälämäen lapsilta millainen päiväkoti heillä on ja mitä siellä tehdään. Lasten vastausten perusteella keräämme tietoa heidän ajatuksistaan ja toiveistaan päiväkodin arjessa. Lapset saavat ennen Pupu Pirpana vierailua tehtäväkseen piirtää paperille ajatuksia päiväkodista ja kertoa niistä hoitajalle. Hoitaja kirjaa lapsen ajatukset piirrokseen.

Teiltä vanhemmilta ja lapsilta saadut vastaukset ovat arvokas osa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kiitos siis jo etukäteen vastauksista!

Jos herää kysymyksiä aiheeseen liittyen, ole rohkeasti yhteydessä:
Yhteistyö terveisin: Jonna ja Hanna

LIITE 4. Yhteinen polku – varhaiskasvatussuunnitelma

Sisällys

1 Johdanto 4
2 Käpälämäen päiväkoti 5
3 Arvot 6
4 Toiminta-ajatus 7
5 Kasvatuskumppanuus 9
5.1 Kasvattajat 9
5.2 Vanhemmat 10
5.3 Lapset 11
6 Käpälämäen arki 13
6.1 Hoidon aloitus ja eheä kasvunpolku 13
6.2 Tulo- ja lähtötilanteet 14
6.3 Siirtymätilanteet 14
6.4 Hygienia 16
6.5 Ruokailu 17
6.6 Lepo 18
6.7 Pukeminen ja riisuminen 19
6.8 Ulkoilu 20
6.9 Turvallisuus 21
7 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toteuttaminen 22
7.1 Varhaiskasvatus ympäristöt 22
7.2 Lapselle ominaiset tavat toimia 24
7.3 Kasvattajana Käpälämäen päiväkodissa 26
7.4 Sisällölliset orientaatiot 28
7.5 Erityinen tuki 29
7.6 Päiväkotipäivän rakentuminen 30
8 Jatkuva arviointi 31

1 Johdanto

Päiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelma Yhteinen polku on syntynyt yhteistyönä kahden sosionomi (AMK) opiskelijan Jonna Ahon ja Hanna Hatanpään opinnäytetyöprojektina. Aloitimme varhaiskasvatussuunnitelman työstämisen syksyllä 2014 pitämällä yhteistyöpalaverin päiväkodissa. Palaverissa sovimme, miten ja millä tavoin varhaiskasvatussuunnitelmaa lähdetään työstämään eteenpäin.

Varhaiskasvatussuunnitelman tekoon on osallistunut päiväkodin lapset ja heidän vanhempansa sekä päiväkodin henkilökunta. Opiskelijat keräsivät varhaiskasvatussuunnitelman tekoon osallistuvilta aineistoa, jonka pohjalta on koottu tämä suunnitelma. Suunnitelman kuvituksena on käytetty sosionomi (AMK) opiskelijoiden itse piirtämiä kuvia, lasten piirustuksia sekä kasvatushenkilöstön lapsuuden kuvia erilaisissa arjen askareissa. Vanhat valokuvat hoitajista todistavat, että ovathan hekin olleet joskus lapsia.

Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on toimia työvälineenä koko päiväkotimme henkilökunnalle työn laadun sekä yhteisten toimintatapojen ylläpitämiseksi. Suunnitelma ohjaa työmme suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Suunnitelma on myös hyvä väline vanhemmille ja uusille työntekijöille tutustua päiväkotimme tapoihin sekä kasvatustyön toteuttamiseen.

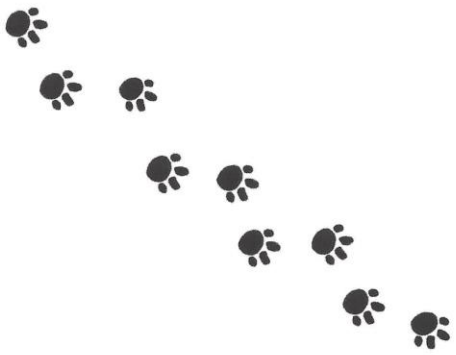

2 Käpälämäen päiväkoti

Lapsiryhmät:

0-3-vuotiaat
Tupsuhännät 044 4191 814
Pikkutassut 044 4191 741

1-6-vuotiaat
Karhunpesä (Vuorohoito)
044 4191 803

3-5-vuotiaat
Otsola 044 4191 743
Tassula 044 4191 742

Esiopetusryhmät
Vauhtitassut 044 4191 744
Metsäkulma 044 4191 745

Yhteystiedot:

Käpälämäen päiväkoti sijaitsee Ilmajoella, osoitteessa:
Kalliovuorentie 62, 60720 Tuomikylä

Päiväkoti aloitti toimintansa 3.1.2011.

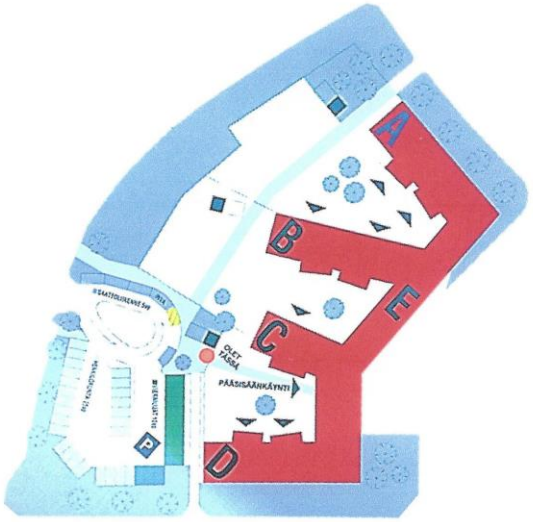

Henkilökunta:

Ammattitaitoista hoivaa, kasvatusta ja opetusta Käpälämäessä tarjoaa 25 kasvattajaa, joihin kuuluu lastentarhanopettajia, päivähoitajia, avustajat, päiväkotihuoltajat sekä erityislastentarhanopettaja.

Päiväkodilla työskentelee myös kaksi keittäjää, kaksi siistijää sekä kiinteistönhoitaja.

Vuorohoito:

Karhunpesän ryhmä tarjoaa kodinomaista ympärivuorokautista hoitoa niinä päivinä, kun se on tarpeen vanhempien työn tai opiskelujen vuoksi. Vuorohoito eroaa aukioloaikojen ja ikäjakaumansa puolesta muista päiväkodin ryhmistä.

Yhteistyötahot:

Ahonkylän ja Tuomikylän koulu
Ahonkylä-seura
Neuvola
Seinäjoen II asteen oppilaitokset
Seurakunta
Kirjastoauto
Erityispalvelut: Puheterapeutti, Toimintaterapeutti, Psykologi, Fysioterapeutti
Perhekeskus

3 Arvot

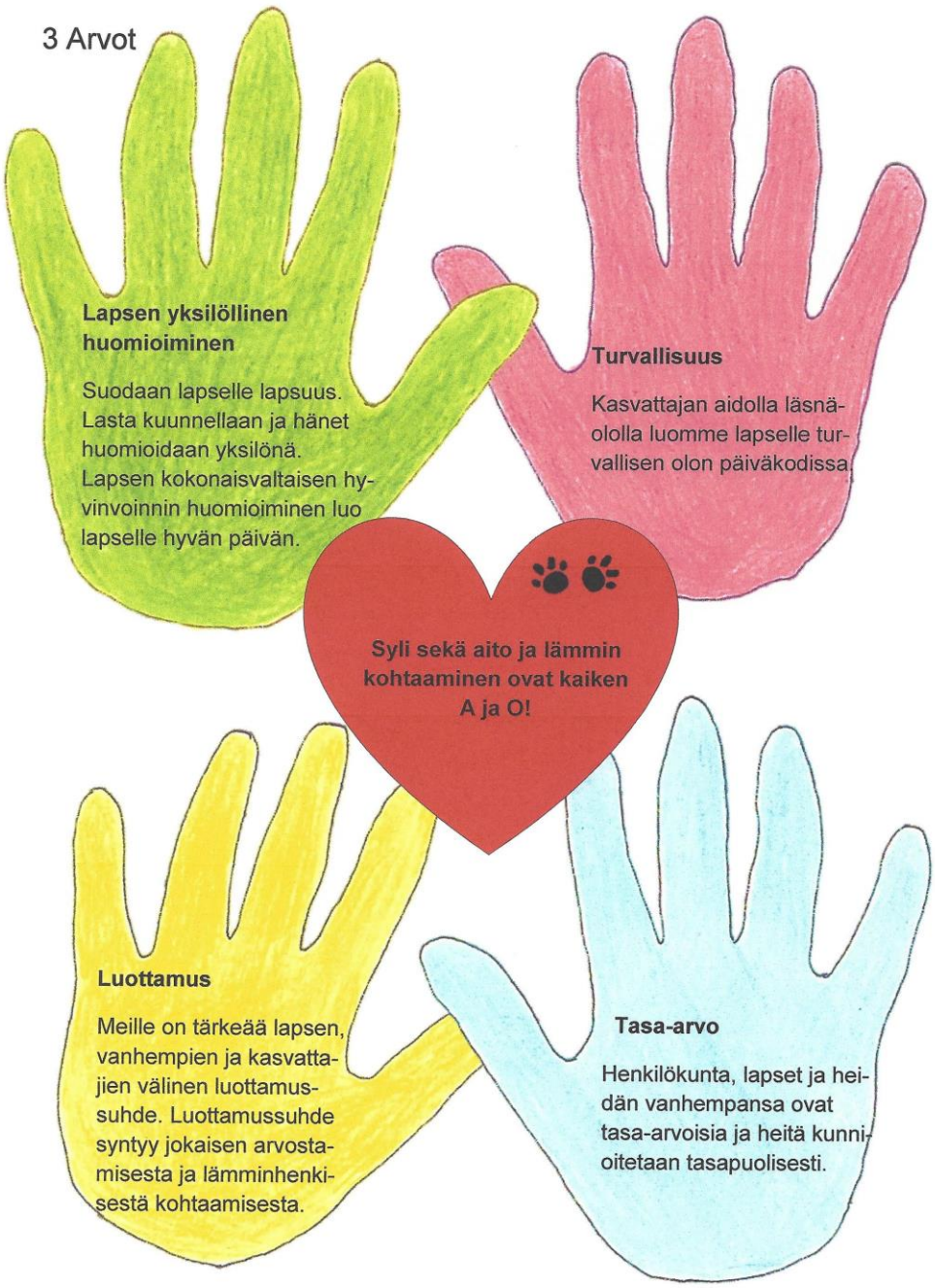
Lapsen yksilöllinen huomioiminen
Suodaan lapselle lapsuus. Lasta kuunnellaan ja hänet huomioidaan yksilönä. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioiminen luo lapselle hyvän päivän.
Turvallisuus
Kasvattajan aidolla läsnäololla luomme lapselle turvallisen olon päiväkodissa.
Syli sekä aito ja lämmin kohtaaminen ovat kaiken A ja O!
Luottamus
Meille on tärkeää lapsen, vanhempien ja kasvattajien välinen luottamussuhde. Luottamussuhde syntyy jokaisen arvostamisesta ja lämminhenkisestä kohtaamisesta.
Tasa-arvo
Henkilökunta, lapset ja heidän vanhempansa ovat tasa-arvoisia ja heitä kunnioitetaan tasapuolisesti.

4 Toiminta-ajatus

Käpälämäen päiväkodissa lapsi huomioidaan yksilöllisesti turvallisessa ja lämpimässä sylissä. Haluamme edistää jokaisen lapsen hyvinvointia kannustamalla osallisuuteen, liikuntaan ja leikkiin. Tämän toteutumista edistävät toimintamme painopisteet:

Pienryhmätoiminta

Meillä Käpälämäessä pienryhmätoiminta painottuu aamupäiviin. Pienryhmät ovat ennalta sovittuja ja koostuvat noin 4-8 lapsesta. Ryhmien jaossa otetaan huomioon pedagogiset perusteet. Iltapäivisinkin voidaan hyödyntää pienryhmätoimintaa, mutta tällöin ei ole kiinteitä ryhmiä. Pienryhmätoiminta tuo arkeen kiireettömyyttä ja rauhallisuutta sekä auttaa kasvattajia luomaan kasvatusilmapiirin, joka huomioi lapsen yksilöllisiä ja erityisiä tarpeita. Pienryhmät tukevat kasvattajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Pienryhmätoiminta antaa kasvattajalle mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa toimintaa etukäteen lasten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Hyvin suunniteltu varhaiskasvatusympäristö tukee onnistunutta pienryhmätoimintaa, sillä silloin jokaisella lapsella on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin osallistumalla vuorovaikutukseen ja keskusteluihin. Pienryhmissä kasvattaja ja lapset pystyvät luomaan luottamuksellisen suhteen oppien toistensa tapoja toimia ja ilmaista itseään. Lasten ystävyyssuhteet syvenevät ja kasvattajan on helppo havainnoida, arvioida ja dokumentoida oman pienryhmänsä lapsia.

Lapsen osallisuus

Lapsi rakentaa omaa maailmankuvaansa olemalla aktiivinen, sosiaalinen ja oppimishaluinen. Lapsen kokemuksia ja mielipiteitä tulee kunnioittaa ja arvostaa. Käpälämäessä kasvattaja ottaa lapsen mukaan kasvatustoiminnan ja ympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin. Huomioimme lapsen hänen ikänsä ja kehityksensä mukaan. Lapsella on oikeus tulla ymmärretyksi, nähdyksi ja kuulluksi. Kasvattajan tehtävänä on huomioida, että lapsen oikeudet ja osallisuus toteutuvat. Osallisuus toteutuu, kun lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Näin lapset kokevat, että heidän mielipiteillään on merkitystä ja, ne myös otetaan huomioon. Kasvattajien tehtävänä on järjestää innostava ja aktivoiva toiminta- ja oppimisympäristö, jossa lapsilla on mahdollisuus olla aloitteellisia ja valita käyttöönsä, esimerkiksi liikkumaan innostavia välineitä ja tiloja.

Liikuntamyönteisyys

Käpälämäessä mahdollistamme lapselle uusien asioiden oppimisen leikkimällä ja liikkumalla. Lapsella on sisäsyntyinen tarve liikkua, mikä ohjaa lasta tekemään asioita, joita normaali kasvu ja kehitys edellyttävät. Tutustuessaan omiin taitoihinsa, lapsi pystyy arvioimaan omien taitojensa rajat. Kolhut ja kaatumiset kuuluvat uuden oppimiseen. Oppimisen kautta lapsi tutustuu kehonsa liikkumismahdollisuuksiin ja kokemusten kautta hän oppii hallitsemaan omaa kehoaan. Hallittu liikkuminen tekee lapsen arjesta turvallisempaa. Toiminnan tavoitteet ovat asetettava lapsen ikätason mukaisesti. Kasvattaja kannustaa ja tukee kokeilemaan ja oppimaan uusia liikunnallisia taitoja. Päiväkotimme toteuttaa Meillä saa- ajatusmallia, jonka tavoitteena on poistaa turhat kiellot turvallisuuden rajoissa ja lisätä arkiliikuntaa niin sisällä kuin pihalla.

Omahoitajuus

Meillä omahoitajuus korostuu erityisesti alle kolme vuotiaiden ryhmissä sekä hoidon aloitus vaiheessa. Aloitusvaiheessa omahoitajalla on mahdollisuus tehdä kotikäynti lapsen kotiin. Omahoitajuus tekee kasvatuskumppanuudesta tiiviimpää, sillä omahoitaja sitoutuu pitkäkestoiseen suhteeseen lapsen sekä hänen vanhempiensa kanssa. Luottamuksellinen suhde syntyy, kun lapsi saa tutustua yhteen päiväkodin kasvattajaan paremmin. Luottamuksellisen suhteen synnyttyä lapsi kokee, että hänestä välitetään ja pidetään huolta. Omahoitaja auttaa pitämään hoitotilanteet turvallisina, rauhallisina ja opettavaisina. Lapsi kokee olonsa turvalliseksi, kun omahoitaja on koko ajan läsnä. Omahoitajuus -työmenetelmää käyttämällä toteutetaan laadukasta, yksilöllistä ja sensitiivistä päivähoitoa. Omahoitajuuden myötä havainnointi sekä dokumentointi lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta helpottuu. Omahoitajuus auttaa huomaamaan lapsen mahdollisia tuen tarpeita ja puuttumaan niihin ajoissa.

5 Kasvatuskumppanuus

5.1 Kasvattajat

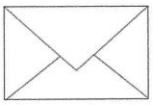

Ensimmäinen yhteydenotto
Aluksi perheelle järjestetään tutustumiskäyntejä. Kasvattajat ja vanhemmat varaavat aikaa tutustumiskäynneille. Mahdollistetaan matala kynnys kysyä asioista. Omahoitajuuskäytäntö, erityisesti pienten ryhmissä, luo pysyvyyttä ja tarjoaa vanhemmille luottamussuhdetta lapsen omahoitajan kanssa.

Tuonti- sekä hakutilanteet
Tasavertainen suhde ja helposti lähestyttävyys luo pohjaa luottamukselle, josta syntyy molemminpuolinen uskallus keskustella asioista. Aktiivinen keskustelu helpottaa tiedonkulkua. Päiväkotiin saapuminen ja lähteminen ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta. Kasvattajan aito läsnäolo kohdatessaan vanhemman antaa mahdollisuuden vaihtaa päivän kuulumiset. Vanhempi huolehtii, että hoitoon tullessa ja hoidosta kotiin lähtiessä kasvattaja on tietoinen tilanteesta.

Varhaiskasvatussuunnitelma
Käpälämäen varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan niin vanhemmat kuin lapset. Vanhempien ja kasvattajien asiantuntemusta arvostetaan lapsen hoidossa. Muistetaan, että lapsen vanhempi on aina oman lapsensa paras asiantuntija. Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma tehdään noin 2-3 kuukauden sisällä hoidon aloituksesta ja päivitetään tarpeen mukaan.

Yhteiset tapahtumat
Erilaiset tapahtumat, kuten pihaseikkailut, joulupolku ja vanhempain -illat ovat luomassa yhteisiä hetkiä vanhempien, lasten ja kasvattajien välille. Yhteisten tapahtumien järjestäminen tukee lasten vanhempien välisiä suhteita.

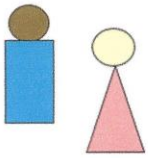

Perheiden yksilöllisyyden huomioiminen
Kasvattaja ottaa huomioon perheiden elämäntilanteet ja elämänkatsomuksen. Keskustelua voidaan käydä eri tavoin, kuten kasvotusten tai, vaikka puhelimitse, tekstiviestien ja sähköpostien avulla. Kuunteleminen ja arvostava puheeksi ottaminen kuuluvat päiväkotimme vuorovaikutuskäytäntöihin. Otamme huomioon monikulttuurisuuden, uskonnot, erilaiset perheet ja perheiden erilaiset toiminta-tavat.

5.2 Vanhemmat

Nämä kuvat kertovat siitä, mitä lasten vanhemmat toivovat kasvattajilta ja heidän väliseltä yhteistyöltä sekä millaista lasten arki on päiväkodissa.

5.3 Lapset

Varhaiskasvatussuunnitelmaan kerätyistä tiedoista nousi esiin lasten ajatuksia siitä, mitä Käpälämäen päiväkoti pitää sisällään. Lasten ajatuksissa korostui erilaiset leikit, niin pihalla kuin sisällä ja jumppasalin merkitys nousi tärkeäksi osaksi päiväkotia. Lähimetsä oli yksi suosituimmista puheenaiheista, sillä lapset viihtyvät metsässä. Kaverin tärkeys nousi esiin jokaisessa ryhmässä. Lapset olivat piirtäneet piirustuksissaan paljon ystävyyssuhteistaan. Lapset kertoivat, kuinka hoitotädit ja -sedät ovat heitä hoitamassa, auttamassa ja pitämässä sylissä. Lasten mukaan heidän vanhempansa ja hoitajat ovat kavereita keskenään ja jutte-levat kaikenlaisista päivän tapahtumista, kun he näkevät toisensa.

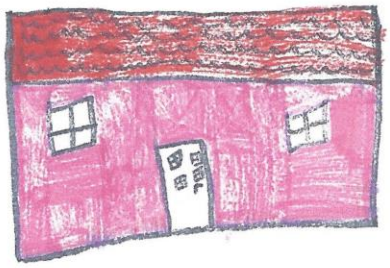

”Täällä on lapsia ja aikuisia ja leluja. Siellä on huoneita.”
– Tyttö 5vuotta

Retkellä on kivaa juoda dippimehuu ja sitte syödä makkaraa! Tiistaina aina on kiva leik-kiä omilla leluilla. Tykkään leikkii pihalla. Pik-kuautoleikki yläkerras on kans kiva. Keiton jälkeen syödään jätskiä. Jätski on niin hyvää. Mä tykkään pelata jumppasalis sählyä ja jal-kapalloa.”
– Poika 5vuotta

”Siinä on minä ja kaveri. Me leikitään kaup-paa ja kotista, hippaa ja piilosta. Minä piirrän, leikin ulkona, nukun, syön, luen kirjoja, lau-lan, maalaan, teen palapeliä. Täällä on kivaa leikkiä nukkarissa.”
– Tyttö 5vuotta

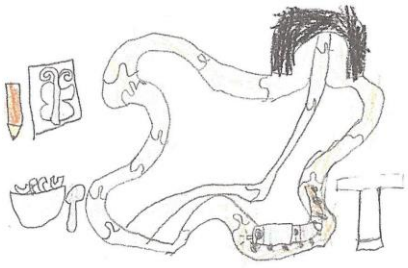

”Junaradan ja mun päiväkodissani on ruokana makaronilaatikkoa, koska se on niin hyvää. Mä tykkään paljon värittää. Ja mä tykkään pihalla paljon keinua.”
– Tyttö 5vuotta

”Mun päiväkodissa on tärkeintä, että ottaa kaikki mukaan leikkiin.”
– Tyttö 6vuotta

”Hoitopaikassa on erilaisia ryhmiä, siellä on lentsikat, laivat ja junat. Kaikkien kivointa täällä on, että täällä on kavereita ja täällä saa aamupalan, välipalan ja lounaan. Mulla on kolme leimaa ja jos mä tänään saan yhen leiman, mä oon tosi tyytyväinen, sitte on enää yks! Täällä saa askarrella ja täällä pitää laittaa tossut jalkaan. Mukavinta on kun saa mennä jumppasaliin ja ulos ja silloin kun on naamiaiset ja nurinkurin –päivä.”
– Poika 5vuotta

”Mun päiväkodissa askarrellaan ja on paljon pehmoleluja, toukkapehmoleluja. Katolla kasvaa auringonkukkia. Askartelu on mieluisimpaa puuhaa. Jumppahuone on tuolla toukan sarvissa.”

– Tyttö 5vuotta

6 Käpälämäen arki

6.1 Hoidon aloitus ja eheä kasvunpolku

Lapsi

- LAPSI TULEE KOTOA PÄIVÄHOITOON
- saa ottaa mukaan perheen valokuvan ja turvalelun
- vastaanotetaan "pehmeästi" päivähoitoon

- LAPSI SIIRTYY RYHMÄSTÄ TOISEEN
- käy hoitajan kanssa tutustumassa

- LAPSI SIIRTYY ESIOPETUKSESTA KOULUUN
- käy tutustumiskäynnillä koulussa vanhemman kanssa

Kasvattaja

- LAPSI TULEE KOTOA PÄIVÄHOITOON
- toimii omahoitajana (lapsen kanssa ensimmäiset päivät/viikot)
- liittää lapsen ryhmään

- LAPSI SIIRTYY RYHMÄSTÄ TOISEEN
- siirtää ja päivittää lapsen vasun
- pitää siirtopalaverin
- mahdollisuuksien mukaan siirtyy ryhmän mukana
- käy lapsen kanssa tutustumassa uuteen paikkaan
- ilmoittaa hyvissä ajoin vanhemmille siirtymisestä

- LAPSI SIIRTYY ESIOPETUKSESTA KOULUUN
- pitää siirtopalaverin

Vanhempi

- LAPSI TULEE KOTOA PÄIVÄHOITOON
- kertoo perheen/lapsen tärkeistä asioista
- huolehtii riittävästä tutustumisesta päiväkodissa

- LAPSI SIIRTYY RYHMÄSTÄ TOISEEN
- ottaa yhteyttä uuden ryhmän hoitajiin
- käy lapsen kanssa tutustumassa

6.2 Tulo- ja lähtötilanteet

Lapsi

- saa tuoda päivittäin hoitoon turvaa tuottavan lelun
- näkee aamuisin hoitajan vastassa
- voi ottaa unikaverin mukaan
- voi tuoda perheen kuvia helpottamaan ikävää
- voi luottaa kasvattajan läsnäoloon

Kasvattaja

- ottaa lapsen vastaan sekä kohtaa vanhemman
- menee lasta vastaan eteiseen
- on tietoinen kenelle lapsen saa luovuttaa ja tarvittaessa selvittää asian (kyseisenä päivänä)
- kertoo lapsen päivästä tärkeimmät asiat
- kohtaa vanhemman ammatillisesti ja luo ja ylläpitää avointa ja positiivista ilmapiiriä

Vanhempi

- huolehtii kasvattajan huomanneen lapsen tulon ja lähdön
- ilmoittaa jos hakija on eri kuin vanhempi
- luottaa kasvattajaan eikä pitkitä lähtötilanteita aamuisin
- kertoo kasvattajalle muuttuneista tai poikkeavista elämäntilanteista ja asioista
- toteuttaa tuonti- ja hakutilanteet lapsen edunmukaisesti →vanhemmat välttävät vaikeiden asioiden läpikäyntiä lasten kuullen

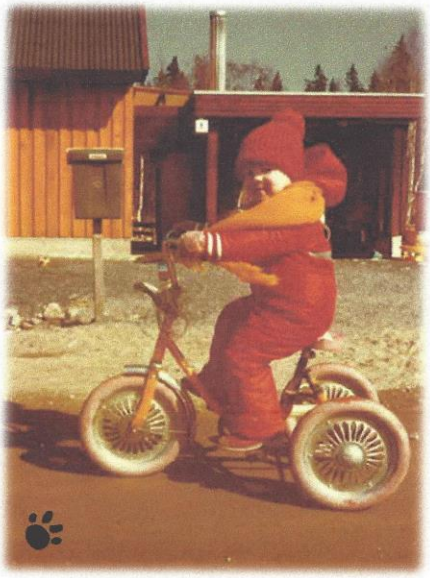

6.3 Siirtymätilanteet

Lapsi

- saa ohjausta aikuiselta
- saa kokea, että hänet huomioidaan yksilöllisesti
- tietää mitä päivän aikana tullaan seuraavaksi tekemään

Kasvattaja

- ohjaa lasta kädestä pitäen
- pitää huolen rutiineista ja päivärytmistä
- miettii ryhmäjakoja valmiiksi (vinkkejä)
- ennakoi päivän rytmiä ja käyttää apunaan kuvia, jotta lapsi tietää päivä kulun

Vanhempi

- mahdollistaa rauhallisen siirtymän kotoa päiväkotiin ja päiväkodista kotiin

6.4 Hygienia

Lapsi

- opettelee ikätasonsa mukaisesti henkilökohtaista hygieniaa
- opettelee pesemään kädet
- opettelee käymään vessassa, potalla ja olemaan ilman vaippaa
- opettelee niistämään nenän

Kasvattaja

- kannustaa itsenäisesti toimimaan vessassa
- ohjaa ja opettaa lasta pyyhkimisessä
- kohtaa lapsen yksilöllisesti hoitotilanteissa
- huolehtii lasten iltapesuista iltahoidossa; hampaat yms.
- huolehtii omien käsien pesusta; mallintaa

Vanhempi

- on vastuussa puhtaista vaatteista
- huolehtii lapsen yleisestä hygieniasta
- pesee tarvittaessa unilelut
- vie repun viikonlopuksi kotiin ja päivittää sisällön: vaihtovaatteet

Likaa ja pöpöjä ei löydy kestään, kun kädet ja nassu aina puhtaaksi pestään.

6.5 Ruokailu

Lapsi

- opettelee pyytämään ja kiittämään
- opettelee viemään astiat pois
- opettelee ruokailuvälineiden käyttöä
- kertoo paljonko haluaa ruokaa
- saa auttaa kattauksessa
- voitelee leivän ikätasoisesti
- opettelee haarukan ja veitsen käyttöä
- kaataa maidon itse ikätasoisesti

Kasvattaja

- toimii mallina hyvällä esimerkillä
- kannustaa maistamaan ja auttaa ruokailussa
- rohkaisee ruokapöytä keskusteluihin
- ottaa lapsen mukaan kattamiseen
- kertoo vanhemmille kuinka lapselle on ruoka maistunut
- pitää huolen, ettei lapsi jää nälkäiseksi
- käyttää kuvia apuna esim. ruokavälineitä hakiessa

Vanhempi

- kertoo lasten ruokailutottumuksista
- kertoo lapsen allergioista
- kertoo, mitä lapsi on syönyt esim. aamulla
- kertoo jos lapsi on syönyt jo kotona, eikä hänen tarvitse syödä enää hoidossa
- kannustaa syömään päiväkodissa tarjottavaa ruokaa

6.6 Lepo

Lapsi

- tuo oman unikaverin
- saa pyytää, että häntä silitetään
- saa mahdollisuuden rauhoittua ja levätä turvallisesti
- lepää, mutta hänen ei ole pakko nukkua

Kasvattaja

- on nukkarivalvojana
- silittää lasta, lukee sadun, musiikin laittaminen
- mahdollistaa rauhallisen lepohetken
- kertoo vanhemmille, miten on nukkunut

Vanhempi

- huolehtii lapselle unikaverin ja/tai tutin mukaan
- kertoo nukahtamis-rutiineista kasvattajalle

Nyt on lapsen levon aika,

näe unen ihana taika.

6.7 Pukeminen ja riisuminen

Lapsi

- kokee pukemisen ja riisumisen tilanteet toteutuvan positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä
- saa konkreettista kannustamista (esim. leimat)
- saa apua pyytäessään
- opettelee omatoimisuuteen

Kasvattaja

- luo pukemis- ja riisumistilanteista kiireettömiä → samalla voi laulaa, lorutella, nimetä vaatteita, kehon osia
- toteuttaa pukemistilanteet pienryhmässä
- on kannustava ja myönteinen
- huomioi lapsen taitotason → ei vaadi liikaa
- käyttää yksilöllisiä keinoja (esim. kuvat) tukea ja kannustaa lasta pukemis- ja riisumisharjoitteluun ja omatoimisuuteen

Vanhempi

- pukee oikean kokoiset ja helposti puettavat vaatteet → käytännönläheisyys vaatetuksessa
- nimikoi lapsen vaatteet
- laittaa ulkovaatteet valmiiksi naulakkoon
- huoltaa vaatteet (esim. kurahousujen pesu)
- huolehtii varavaatteiden tuonnista hoitoon

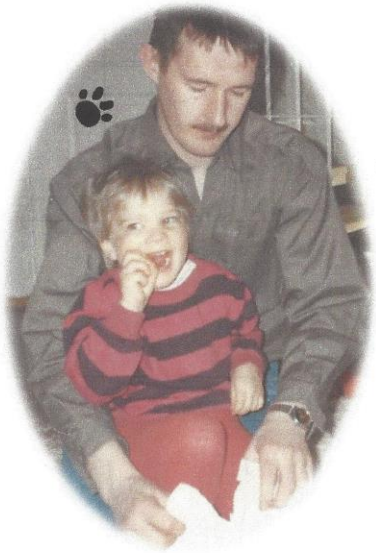

Puetaan päälle housut, paita ja nuttu, tämä on pukeutumisen juttu.

6.8 Ulkoilu

Lapsi	Kasvattaja	Vanhempi
• saa ulkoilla monipuolisen tekemisen merkeissä omien kiinnostuksen kohteiden mukaan • saa ulkoilla päivittäin	• tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia ulkoiluun (metsäretket, kävelylenkit yms) • kannustaa lasta liikkumaan ja on mukana leikeissä • tarjoaa virikkeitä ulkona	• huolehtii säänmukaiset, oikean kokoiset ja mukavantuntuiset vaatteet → liikkuminen miellyttävämpää

Ulkoillaan säällä kuin säällä,

hauskaa on meillä täällä.

6.9 Turvallisuus

Lapsi

- saa kokea tutut rutiinit ennakoitavuus → tietää mitä seuraavaksi tapahtuu
- saa kasvaa myönteisessä ja hyväksyttävässä ilmapiirissä
- tietää, mitä poistumis tilanteessa tehdään
- ei koe kiusaamista, tietää ryhmän säännöt
- tuntee turvallisuussäännöt (esim. ei avaa porttia, eikä mene yksin parkkipaikalle)

Kasvattaja

- noudattaa sovittuja turvallisuussääntöjä
- kertoo lapselle säännöt ja rajat
- edistää toimivaa kasvatuskumppanuutta
- tuntee toimintatavat erityistilanteissa (esim. tulipalo, päihtynyt hakija yms.)
- pitää huolen, että lapsilla on turvallista olla ryhmässä → pidetään sovituista säännöistä kiinni
- huolehtii ympäristön turvallisuudesta (esim. leikkipaikat, -telineet, lelut)

Vanhempi

- tiedottaa päiväkotiin ja lapselle, kuka hakee ja varahakijat
- edistää toimivaa kasvatuskumppanuutta
- varmistaa, että kasvattaja tietää, että lapsi on tullut hoitoon/ lähtenyt hoidosta
- huolehtii, että tossut ovat oikean kokoiset ja hyväkuntoiset

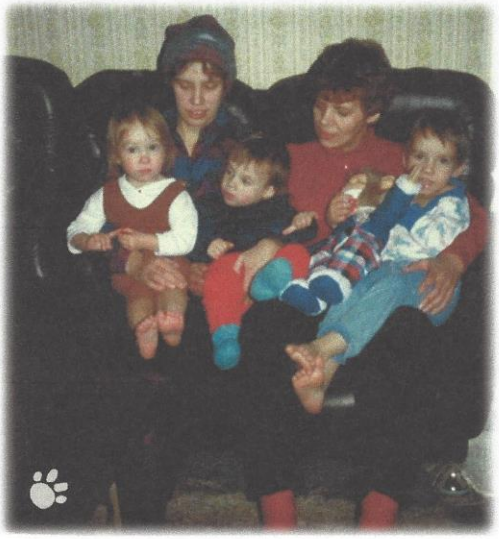

Kasvattajan syliin kurvaan, lämpöiseen ihanaan turvaan.

7 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toteuttaminen

7.1 Varhaiskasvatus ympäristöt

Fyysinen

Käpälämäen päiväkodin fyysinen ympäristö antaa lapselle mahdollisuuden toimia aktiivisesti erilaisissa ympäristöissä niin sisällä kuin pihalla. Kaikilla lapsiryhmillä on viikoittain käytössä oma jumppasali- ja vesileikkivuoro. Lähimetsä ja elämysreitti mahdollistavat retkeilyn ja talvella myös hiihtämisen. Lapset ulkoilevat paljon pihapiirin ulkovälineitä käyttäen. Kasvattaja tekee oppimisympäristöstä innostavan ja viihtyisän huomioiden lasten iän ja tarpeet. Tiloja muokataan toiminnan mukaan, jotta ympäristö vastaa lasten tarpeita. Leikki- ja askarteluvälineet sekä muut materiaalit ovat aina lasten saatavilla.

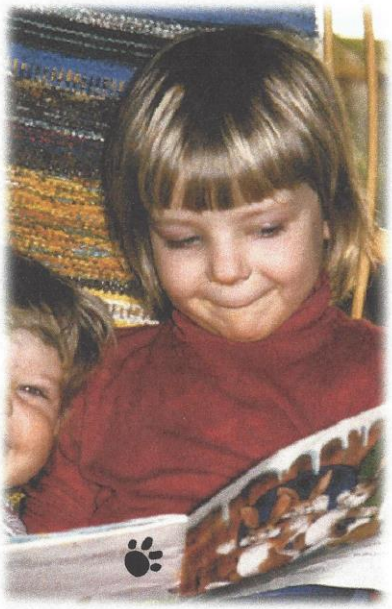

Psyykkinen

Kasvattaja vastaanottaa lapsen ja hänen vanhempansa lämpimästi tulo- ja hakutilanteissa. Päiväkodin aloitustilanteessa perhe saa tulla tutustumiskäynneille. Pienten ryhmissä sovitaan omahoitajuudesta. Sensitiivisyys on tärkeää, jotta lapsen tunteet tulee kuulluksi ja hänelle annetaan syliä sekä hellyyttä. Kasvattaja puhuu lapselle myönteiseen äänensävyyn ja huomioi lapsen yksilönä. Kasvattaja huomioi lapsen vahvuudet ja heikkouden pystyen kohottamaan hänen itsetuntoaan kehumalla ja kannustamalla. Pienryhmätoiminta tukee psyykkistä ympäristöä, sillä sopivan pienet ryhmät mahdollistavat sujuvan toiminnan sekä positiivisen palautteen antamisen. Pienryhmätoiminta antaa ajan syvempiin keskusteluihin ja kuulla lasta aidosti.

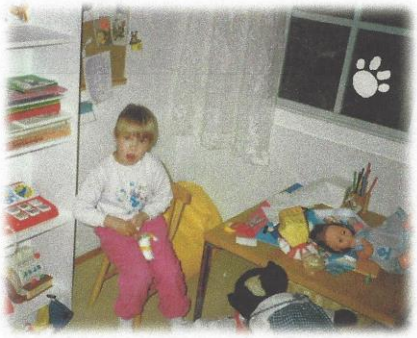

Tekemistä monenlaista hoidossa on, lempi paikkani on jumppis vallaton.

Kaverien kanssa pihalla kiikutaan, yhdessä innolla liikutaan.

Kaverista pidetään hyvää huolta, ja aina pidetään ystävän puolta

Kaikki leikkiin otetaan mukaan, yksin ei jää suremaan kukaan.

Jos minulla on paha mieli, hoitajan syliin vie tieni.

Sosiaalinen

Kasvattajat kiinnittävät huomiota keskinäiseen vuorovaikutukseen, sillä esimerkiksi äänensävyt vaikuttavat lapseen. Kasvattaja ottaa koko lapsiryhmän mukaan selvittämään arjen ongelmatilanteita. Lapsia ohjataan auttamaan toisiaan. Lapsen ystävyyssuhteet huomioidaan pienryhmäjaossa, sillä on tärkeää, että lapsella on kavereita. Huolehditaan, että kukaan ei jää yksin. Rehellinen, arvostava ja avoinsuhde kasvattajien ja vanhempien välillä mahdollistaa yhteistyön. Tiivis yhteistyö helpottaa puhumista vanhempien kanssa esimerkiksi ristiriitatilanteista ja kiusaamisesta. Työyhteisössä toimitaan kaikkia kohtaan ammatillisesti ja muistetaan antaa myös myönteistä palautetta.

7.2 Lapselle ominaiset tavat toimia

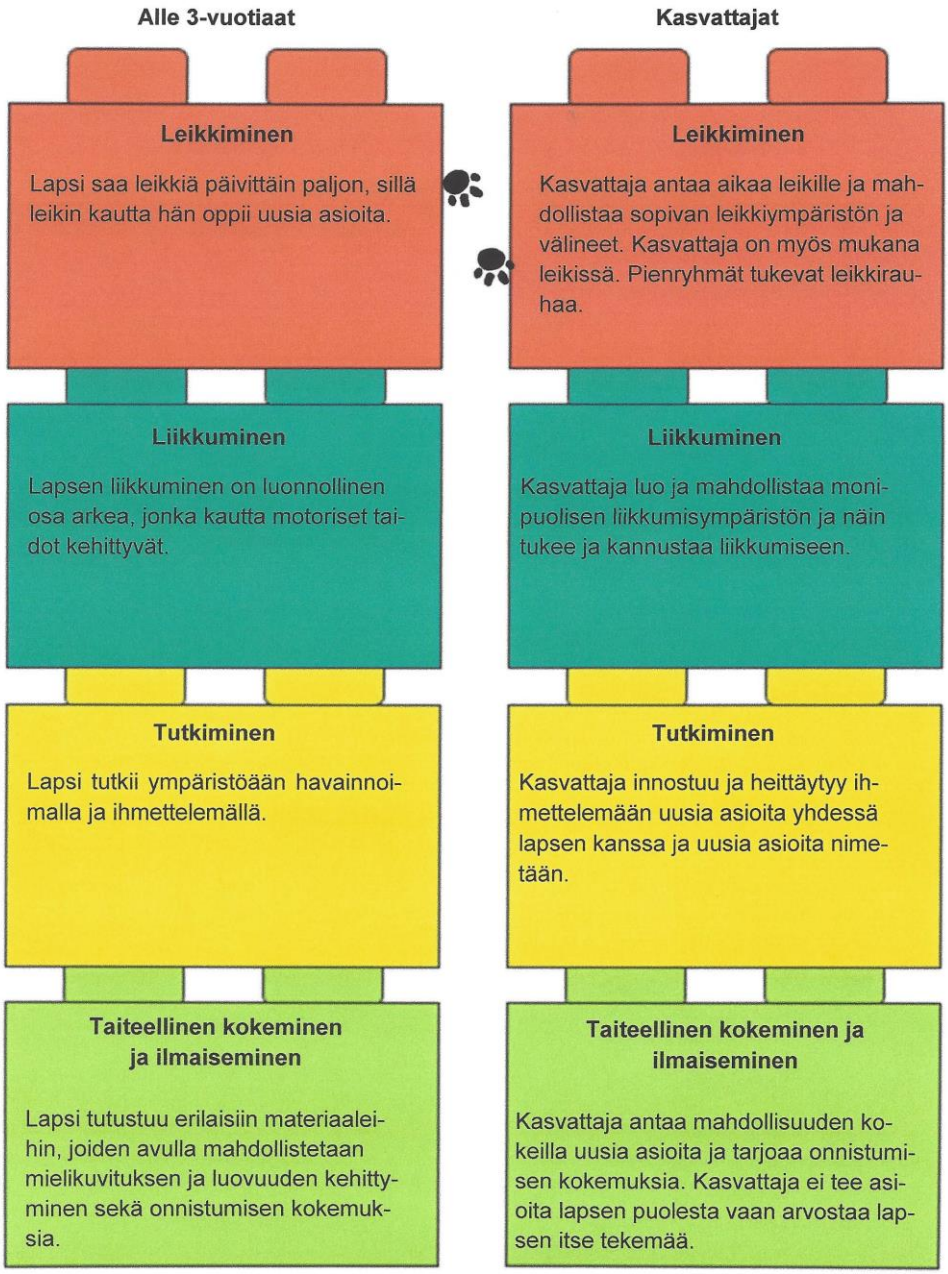

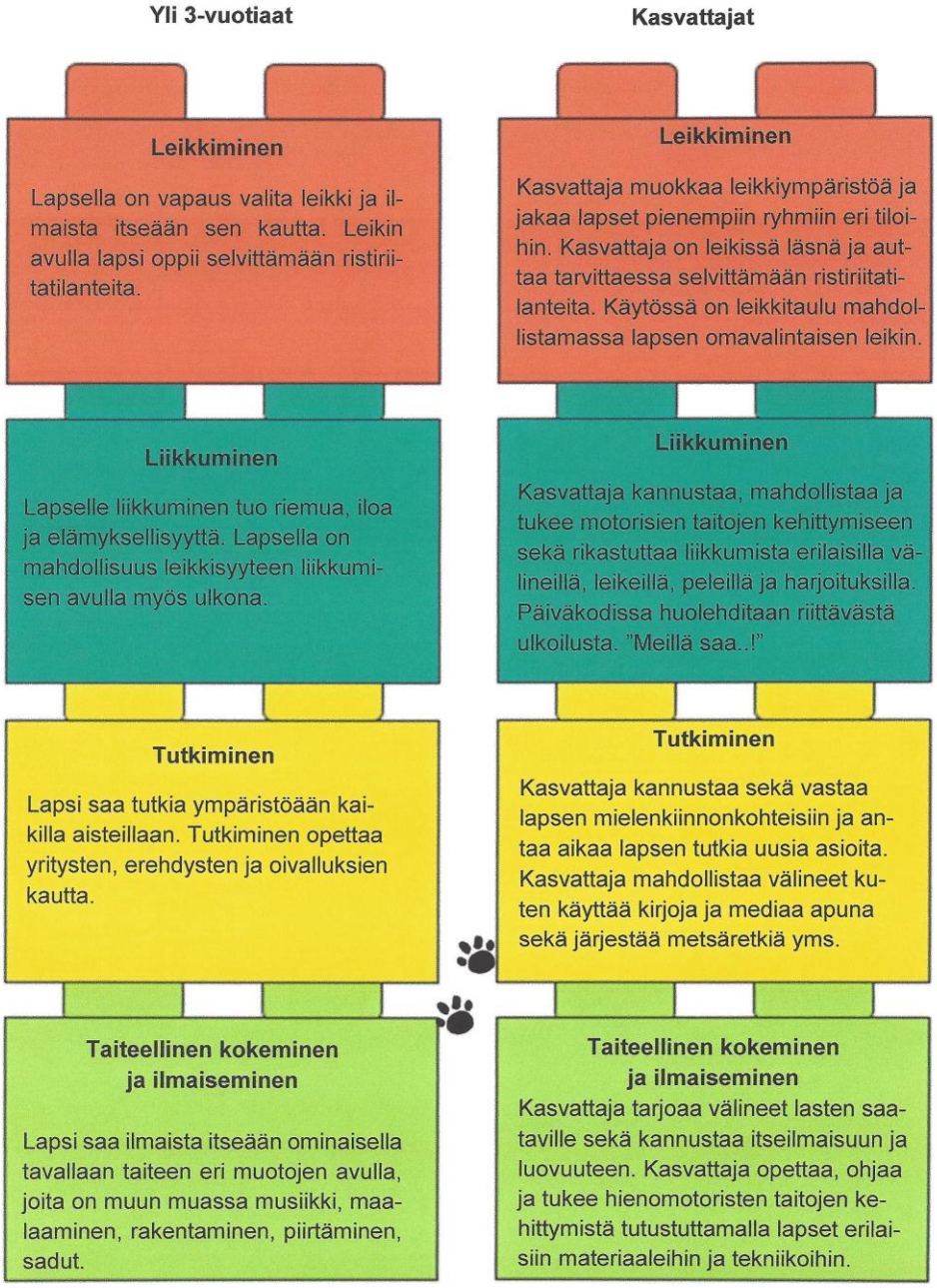
Yli 3-vuotiaat
Kasvattajat
Leikkiminen
Lapsella on vapaus valita leikki ja ilmaista itseään sen kautta. Leikin avulla lapsi oppii selvittämään ristiriitatilanteita.
Leikkiminen
Kasvattaja muokkaa leikkiympäristöä ja jakaa lapset pienempiin ryhmiin eri tiloihin. Kasvattaja on leikissä läsnä ja auttaa tarvittaessa selvittämään ristiriitatilanteita. Käytössä on leikkitaulu mahdollistamassa lapsen omavalintaisen leikin.
Liikkuminen
Lapselle liikkuminen tuo riemua, iloa ja elämyksellisyyttä. Lapsella on mahdollisuus leikkisyyteen liikkumisen avulla myös ulkona.
Liikkuminen
Kasvattaja kannustaa, mahdollistaa ja tukee motorisien taitojen kehittymiseen sekä rikastuttaa liikkumista erilaisilla välineillä, leikeillä, peleillä ja harjoituksilla. Päiväkodissa huolehditaan riittävästä ulkoilusta. "Meillä saa..!"
Tutkiminen
Lapsi saa tutkia ympäristöään kaikilla aisteillaan. Tutkiminen opettaa yritysten, erehdysten ja oivalluksien kautta.
Tutkiminen
Kasvattaja kannustaa sekä vastaa lapsen mielenkiinnonkohteisiin ja antaa aikaa lapsen tutkia uusia asioita. Kasvattaja mahdollistaa välineet kuten käyttää kirjoja ja mediaa apuna sekä järjestää metsäretkiä yms.
Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen
Lapsi saa ilmaista itseään ominaisella tavallaan taiteen eri muotojen avulla, joita on muun muassa musiikki, maalaaminen, rakentaminen, piirtäminen, sadut.
Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen
Kasvattaja tarjoaa välineet lasten saataville sekä kannustaa itseilmaisuun ja luovuuteen. Kasvattaja opettaa, ohjaa ja tukee hienomotoristen taitojen kehittymistä tutustuttamalla lapset erilaisiin materiaaleihin ja tekniikoihin.

7.3 Kasvattajana Käpälämäen päiväkodissa

Meille on tärkeää lapsen kanssa toimiessa:

- aito läsnäolo
- persoonallisuuden ja yksilöllisyyden huomioiminen
- sensitiivisyys
- turvallisuus
- kiireettömyys
- omahoitajuus
- pysyvyys
- pienryhmät
- kasvatuskumppanuus
- heittäytyminen
- kuunteleminen ja tunteisiin vastaaminen
- lapsen ominaisten toimintatapojen mahdollistaminen
- herkkyys
- ilmapiiri
- kunnioitus ja arvostus
- vuorovaikutus
- lapsen viihtyvyys
- luottamus
- tasavertaisuus
- kasvattajana tuntee lapsen ja tietää menetelmät toimia
- tarjota onnistumisen ja oppimisen iloa ja elämyksiä
- ikätason mukaiset virikkeet
- tukea leikkiä ja leikin mahdollisuuksia
- tavoitteellinen kasvatus
- vanhempien kanssa yhdessä sovitus päämäärät
- hyvinvoiva lapsi

Työyhteisössä meille on tärkeää:

- avoimuus
- joustavuus
- tiimipalaverit
- huumori
- tasavertaisuus
- sovituista asioista kiinnipitäminen
- ammatillisuus
- pysyvyys (henkilökunta)
- moniammatillisuus
- yhteistyö
- sitoutuminen
- vastuu
- tilannetaju
- motivaatio
- eettisyys, arvot
- valmius kehittyä
- hyvä ilmapiiri
- kunnioitus ja arvostus
- vuorovaikutus
- positiivinen asenne
- luottamus
- yhteiset säännöt
- omalla persoonalla työskenteleminen
- kasvatuskumppanuus
- koulutuksen tärkeys

7.4 Sisällölliset orientaatiot

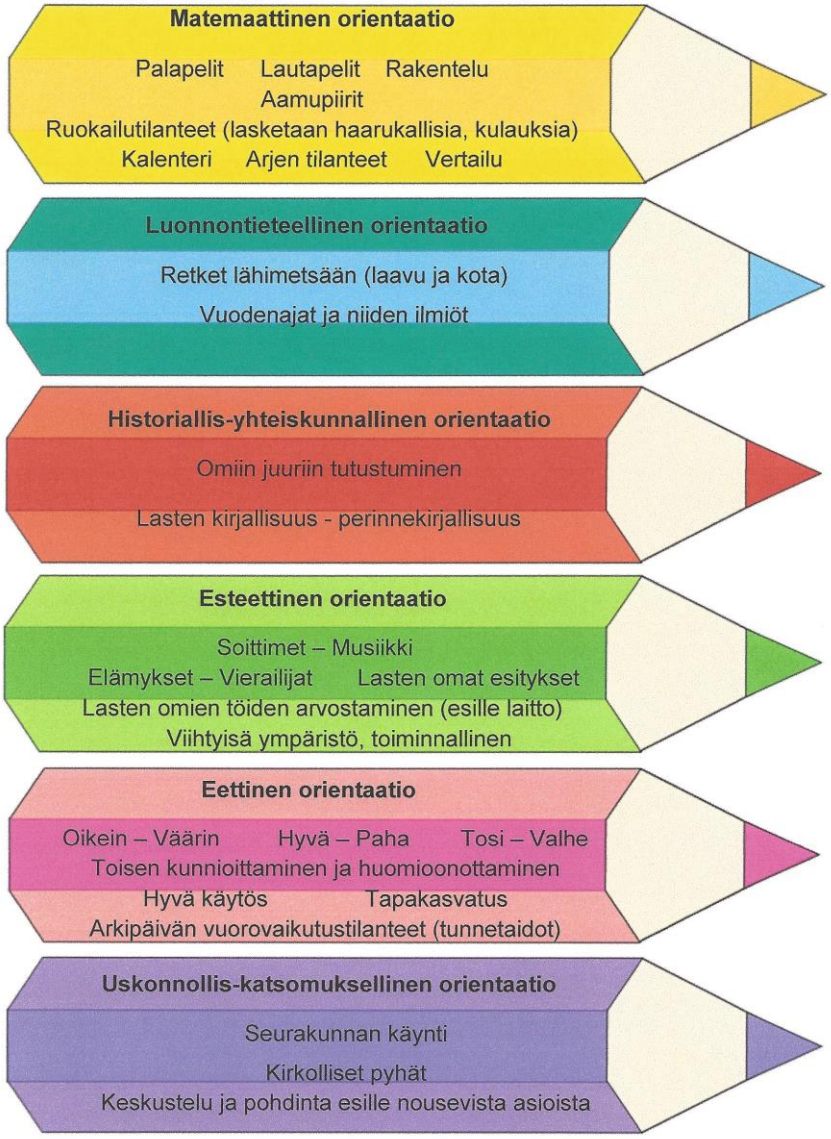

7.5 Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksessa jokaisen lapsen tulee saada tarvitsemansa tuki. Erityislastentarhanopettaja on lapsen vanhempien ja henkilökunnan tukena lapsen tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa. Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, taidollisen, tiedollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueilla. Tuki aloitetaan mahdollisimman varhain yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien ja tarvittavien muiden yhteistyötahojen kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan merkitään yksilölliset tavoitteet ja käytettävät menetelmät.

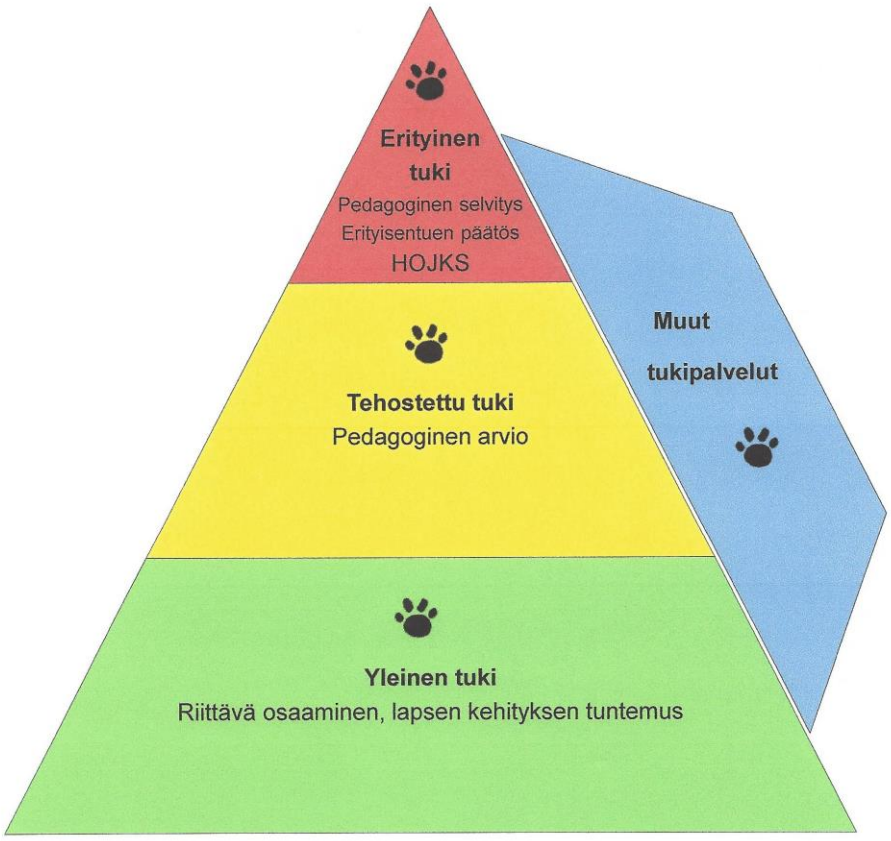

Tuen kolmiportaisuus varhaiskasvatuksessa.

7.6 Päiväkotipäivän rakentuminen

8 Jatkuva arviointi

KASVATTAJAN JA KASVATTAJATIIMIN OMAN TOIMINNAN ARVIOINTI

- Kasvattajan tulee kiinnittää huomiota omaan toimintaansa ja olla tietoinen kokonaisuudessaan omasta toiminnastaan sekä oman toiminnan vaikutuksista lapsiryhmään
- Omaa toimintaa ei voi muuttaa, jos ei tiedosta sitä. On reilua antaa niin positiivista kuin negatiivista palautetta tiimikavereille ja mahdollistaa toiminnan muutos arvostavalla tavalla
- Sitoutuminen itsearviointiin kerran vuodessa

TOIMINTAYMPÄRISTÖN ARVIOINTI

- Pihasääntöjen päivitys yhteisesti aina toimintakauden alussa
- Välineiden ja materiaalien tarpeen arviointi ryhmälle sopivaksi

LAPSEN KEHITYKSEEN LIITTYVIEN SEIKKOJEN ARVIOINTI

- Havainnointi on osa arkea koko ajan. Kasvattajalla on herkkyys huomioida lapsia ja ryhmää arjessa
- Arvioidaan ja huomataan positiivisia asioita
- Lähtö- ja tulotilanteet, yhteistyö vanhemman kanssa
- Vasukeskustelu kaikkien lasten kohdalla
- Yhteistyö erityislastentarhanopettajan kanssa
- Tiedon siirto ryhmästä toiseen, siirtopalaverit, lapsen asioiden ja havaintojen kirjaaminen
- Lapsella on oikeus tarvitsemaansa tukeen arjessa
- Varhainen puuttuminen, jos huolta lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa
- Huomioidaan lasten yksilölliset erot kasvussa ja kehityksessä, hyväksytään erilaisuutta

TOIMINNAN SUUNNITTELUN JA TOTEUTUKSEN ARVIOINTI

- Vähintään kerran vuodessa lapsen vasu, tarvittaessa useammin
- Vasussa sovitaan, miten lasta tuetaan kotona ja päiväkodissa

VANHEMPIEN KANSSA TEHTÄVÄN YHTEISTYÖN ARVIOINTI

- Palautelaatikko: lomakkeiden jakaminen → omat pienille, muille ryhmille ja eskareille
- Vanhempainillat
- Vasukeskustelut
- Syksyllä: toiveita toiminalle
- Keväällä: toteutetaan toiminnan arviointi
- Päivittäiset keskustelut

TIIMIPALAVERIEN ARVIOINTI

- Iltatiimipalaverit 1kerta kuukaudessa + viikoittaiset päiväpalaverit
  - lapsihavainnot→ arviointi
  - toiminnan arviointi
  - tiimipalaverien arviointi tulee esille ajankäytössä ja käsiteltävien asioiden priorisoinnissa

Varhaiskasvatussuunnitelman tekijöillä on tekijänoikeus tuotokseen, valokuviin ja tekemiinsä piirustuksiin.
Suunnitelma luovutetaan Käpälämäen käyttöön päivityksiä varten.
Kopiointi on ehdottomasti kielletty!

Sitoutuminen

Olen lukenut Yhteinen polku – varhaiskasvatussuunnitelman ja sitoudun toimimaan yhteisten toimintatapojen mukaan.

Luettuasi vasun merkitse alapuolelle päivämäärä ja allekirjoitus: